

Upravljanje rizicima u osiguranju i reosiguranje

Ljubanović, Karlo

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:271295>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-06-02**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

**VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ**

Specijalistički diplomski stručni studij Financijski menadžment

Karlo Ljubanović

Upravljanje rizicima u osiguranju i reosiguranje

Specijalistički diplomski rad

Zaprešić, 2020.

**VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ**

Specijalistički diplomski stručni studij Financijski menadžment

Specijalistički diplomski rad

Upravljanje rizicima u osiguranju i reosiguranje

Mentor: dr. sc. Miroslav Gregurek, prof. v. š.

Student: Karlo Ljubanović

Kolegij: Financijski rizici

JMBAG studenta: 0234050028

Zaprešić, Kolovoz, 2020.

Sadržaj

1. Sažetak	1
2. Uvod	2
2.1. Problem i predmet istraživanja	3
2.2. Bitna istraživačka pitanja i ciljevi istraživanja	3
2.3. Metode istraživanja	4
2.4. Struktura rada	4
3. Povezanost rizika i osiguranja	5
4. Koncept rizika	6
4.1. Definiranje rizika	6
4.2. Sistematizacija pojma rizika	7
4.3. Povezanost neizvjesnosti i rizika	9
4.4. Stupanj rizika	9
4.5. Veličina rizika	10
4.6. Utvrđivanje veličine rizika	11
4.7. Teret rizika	12
5. Osnove osiguranja	13
5.1. Uloga i značenje osiguranja	13
5.2. Sudionici osiguranja	14
5.3. Priroda i funkcija osiguranja	14
5.4. Premija i polica osiguranja	16
5.5. Investiranje kapitala od osiguranja	16
6. Upravljanje rizicima	18
6.1. Razvoj upravljanja rizikom	19
6.2. Obilježja rizika u osiguranju	20
6.3. Oblici upravljanja rizikom	21
6.4. Priroda upravljanja rizikom	22
6.5. Postupak upravljanja rizikom	22
6.6. Pravila upravljanja rizicima	24
6.7. Ocjena rizika	25
6.8. Metode upravljanja rizikom	26
6.9. Metode pokrića rizika	28
6.10. Solvency II	30
7. Reosiguranje	32
7.1. Pojam reosiguranja	33

7.2.	Svrha i ciljevi reosiguranja	34
7.3.	Vrste reosiguranja	35
7.4.	Utvrđivanje premije u osiguranju	38
7.5.	Sklapanje ugovora o reosiguranju	39
7.6.	Metode i specifičnosti u poslu reosiguranja	41
8.	Socijalno osiguranje	42
8.1.	Pojam socijalnog osiguranja	42
8.2.	Doprinosi za socijalno osiguranje	43
8.3.	Mirovinsko osiguranje	44
8.4.	Zdravstveno osiguranje	46
9.	Utjecaj COVID 19 na poslovanje osiguravajućih društava	48
10.	Zaključak	52
11.	Literatura	54
12.	Popis tablica i slika	56

1. Sažetak

Cilj ovog rada je da opišemo kako se upravlja nastalim rizicima u osiguranju i u poslovanju poduzeća. Govoriti ćemo o poveznici između samog rizika i osiguranja i samom konceptu rizika. Koje su to definicije rizika, vrste rizika, koji su to stavovi prema rizicima, govoriti ćemo u stupnju rizika, te ćemo utvrđivati veličinu rizika. Upoznati ćemo se sa osnovama osiguranja kao što su definicija osiguranja, priroda i funkcija osiguranja, te koji su sudionici i uloga osiguranja. Tako prelazimo na samu temu našeg rada, a to je upravljanje rizicima tu budemo objasnili koja su to obilježja rizika u osiguranju, oblici upravljanja rizikom, priroda upravljanja rizikom i razvoj upravljanja rizikom. Nakon što objasnimo kako se upravlja rizicima u osiguranju i poduzeću, objasniti ćemo pojam reosiguranja i kako on utječe na poslovanje poduzeća. Nakon reosiguranja prijeći ću na socijalno osiguranje, jer nam ono pomaže pri smanjenju osobnog rizika. Onda ćemo prijeći na to kako COVID 19 utječe na poslovanje osiguravajućih društava i na kraju kako nam sustav Solvency II olakšava upravljanje rizicima u osiguranju i poslovanju poduzeća.

Ključne riječi: rizik, osiguranje, upravljanje rizikom, reosiguranje, socijalno osiguranje, Solvency II.

2. Uvod

U ovom radu ću opisati kako možemo upravljati rizicima u osiguranju i koja je povezanost između rizika i osiguranja. Definirati ću pojam rizika i osiguranja. Opisati ću vrste rizika, koja je to uloga osiguranja u poslovanju i koji su to sudionici osiguranja. Onda ću prijeći na ono što je tema mog rada a to je upravljanje rizicima u osiguranju i poslovanju. Objasniti ću koja su to obilježja rizika u osiguranju, oblici upravljanja rizikom, priroda upravljanja rizikom, razvoj upravljanja rizikom, postupak upravljanja rizikom i koja su to pravila upravljanja rizikom. Još ću objasniti pojam reosiguranja, koje su to vrste osiguranja, te koji su to ciljevi i svrha reosiguranja. Na kraju ćemo malo objasniti pojam socijalnog osiguranja, zato što nam to osiguranje služi za pokriće nekih od rizika, a jedni od tih rizika su i osobni rizici, i objasniti ću koje su to dvije vrlo važne vrste socijalnog osiguranja.

Osiguranje ostvaruje svoju zaštitu na taj način što osobe čijoj imovini, životu ili zdravlju prijeti neka vrsta rizika, i tako oni udružuju svoja sredstva u „zajednički fond“ koji djeluje na načelima uzajamnosti i solidarnosti. Uplatama određenog iznosa novca podmiruju se buduće štete, koje je bi se mogle ostvariti, samo se ne zna kada i koga će oštetiti. Osiguranje može funkcionirati samo ako su doprinosi pojedinca u fondu toliki da odgovaraju očekivanim zahtjevima za isplatu. Nužna premija mora biti podjednaka riziku kojeg mi kao ljudi unosimo u zajednicu u kojoj živimo. (Andrijašević, 1999: 2)

Pojam rizika koriste sudionici u poslovima osiguranja sa značenjem ili rizik od koje se osiguravamo npr. vatra je rizik kojemu je izloženo najviše imovine, ili osobe ili imovina koja je zaštićena osiguranjem, npr. mnoga osiguravajuća društva smatraju da mladi vozači ne upravljaju dobro rizikom. (Vaughan, 1995: 4)

Upravljanje rizikom (“Risk Management“) je postupak procjene rizičnih situacijama, te podrazumijeva osoblje koje je obučeno da identificira i procijeni rizik i njegov porast. Upravljanje rizikom obuhvaća postupke za identificiranje i poduzimanje mjera za ublažavanje rizika te praćenje napretka u tim postupcima.¹

Reosiguranje je osiguranje osiguravatelja, gdje se sklapanjem ugovora s reosiguravateljem osigurava nastali rizik, i tako se smanjuje negativne posljedice rizika. Sve vrste reosiguranja imaju tri osnovne funkcije: zaštitnu funkciju (zaštita imovine i osoba), financijsku funkciju (prikupljanje novčanih sredstava) i socijalnu funkciju (poboljšanje novčanih uvjeta) i naravno sve vrste osiguranja mogu se reosigurati.²

¹ (https://www.skdd.hr/portal/f?p=100:10:5158960245004:::10:P10_SEARCH:upravljanje%20rizikom:) (pristupio: 25.08.2020)

² (<https://hrcak.srce.hr/209552>) (pristupio: 29.08.2020.)

Socijalno osiguranje je oblik zaštite onih koji su zaposleni i osoba koje oni uzdržavaju. Za nastanak socijalnog osiguranja kriva je svakodnevna životna nesigurnost i ljudska potreba da se osigura u slučaju nastanka nekog rizika. Osnovni smisao osiguranja je da one rizike kojima su pojedinci izloženi treba smanjiti tako da se njihovo pokrivanje prebaci na tijela koja su osposobljena upravo za snošenje osiguranih rizika. Time se dolazi do osiguranja neželjenih slučajeva koje država osigurava sredstvima kojima raspolaže i koja najčešće prikuplja plaćanjem socijalnog doprinosa. Socijalnih doprinosa je nastao zbog činjenice da pojedinci i njihove obitelji uglavnom žive od dohotka ostvarenog na tržištu rada. Izostajanje tog dohotka za posljedicu ima ugroženu egzistenciju pojedinca i njegove obitelji. Jedni od najbitnijih podsustava socijalnog osiguranja su mirovinsko i zdravstveno osiguranje.³

2.1. Problem i predmet istraživanja

Temu ovog specijalističkog diplomskog rada izabrao sam zato što sam htio pokazati koja su to obilježja rizika u osiguranju, važnost upravljanja rizikom u poslovanju poduzeća, koji su to oblici upravljanja rizicima, postupak upravljanja rizikom, pravila i metode upravljanja rizicima, jer smatram da mnoga poduzeća i neka osiguravajuća društva ne znaju kako najbolje upravljati nastalim rizicima u poslovanju.

2.2. Bitna istraživačka pitanja i ciljevi istraživanja

Jedan od glavnih ciljeva istraživanja ovog rada je ukazati na koje sve načine možemo upravljati nastalim rizicima u poslovanju ne samo osiguravajućih društava, već i drugih poduzeća. Cilj je pokazati važnost osiguravajućih društva u poslovanju, te da se bez osiguranja i upravljanja rizika ne može dobro poslovati, jer u svakoj vrsti posla postoje razni rizici od kojih se moramo osigurati i u ovom radu budemo takve rizike opisali. Jedna od glavnih istraživačkih pitanja u ovom radu su kako što efikasnije možemo upravljati nastalim rizicima u poslovanju kako bi što više smanjili utjecaj rizika na poslovanje i koja je to važnost osiguranja u poslovanju.

³ (<https://hrcak.srce.hr/5059>) (pristupio 02.09.2020.)

2.3. Metode istraživanja

U ovom smo radu opisivali razne metode upravljanja rizicima, a neke od njih su: metode fizičke kontrole kojima se smanjuje broj i veličina nastale štete, a neke od vrsta takve metode su izbjegavanje rizika i smanjenje veličine rizika (veličinu rizika možemo smanjiti fizičkim sredstvima, edukacijom i standardizacijom. Imamo još jednu metodu upravljanja rizicima koju sam opisao u ovom radu, a to su metode financijske kontrole kojima se osiguravaju sredstva za pokriće nastale štete, a to su zadržavanje rizika i transfer rizika na drugu osobu.

2.4. Struktura rada

Struktura ovog specijalističkog diplomskog rada sastoji se od uvoda u kojem sam ukratko opisao temu ovog rada i objasnio ključne pojmove kako bi bilo lakše pratiti ostatak ovog rada. Nakon uvoda krećemo na prvo poglavlje u ovom radu a to je Osiguranje i rizik , gdje ćemo opisati osnovnu poveznicu između osiguranja i rizika. U drugom poglavlju ćemo govoriti o konceptu rizika, tj. definirati ćemo rizik, opisati vrste rizika, povezanost neizvjesnosti i rizika, veličinu rizika i teret rizika, te kako on utječe na poslovanje rizika i poduzeća. U trećem poglavlju govoriti ćemo o samom osiguranju, tj. reći ćemo koja je to uloga i značenje osiguranja. U četvrtom poglavlju govoriti ćemo o samom upravljanju rizicima, opisati ću razvoj upravljanja rizicima, obilježja rizika u osiguranju, koji su to oblici, postupak, pravila i metode upravljanja rizicima. U petom poglavlju govoriti ću o pojmu i vrstama reosiguranja i koja je to svrha i ciljevi reosiguranja. U šestom poglavlju ćemo malo objasniti socijalno osiguranje zato što nam on pomaže da umanjimo osobni rizik pojedinca. U sedmom i osmom poglavlju ću opisati primjer utjecaja COVID-a 19 na poslovanje osiguravajućih društava i sustav Solvency II koji nam pomaže da što efikasnije upravljamo rizicima. Na kraju dolazi zaključak i popis korištene literature.

3. Povezanost rizika i osiguranja

Zaštita čovjeka i njegove imovine od raznih opasnosti uvijek je bila od velike važnosti za pojedinca i za društvo u cjelini. Gospodarsku sigurnost čovjek je teško ili nikako mogao ostvariti sam kao pojedinac, već je taj cilj potpunije i kvalitetnije ostvario u zajedništvu na uzajamnosti i solidarnosti. Od raznih oblika pomoći unutar zajednice, pa do suvremene ekonomske zaštite koju danas pruža osiguranje, motiv i svrha zaštite ostali su isti, a to je naknada za počinjenu štetu. Osiguranje je tako u suvremenom gospodarstvu postalo učinkovitim i nezamjenjivom zaštitom. Radi širine obuhvata svih ljudskih djelatnosti u osiguranju se javljaju raznovrsni, složeni gospodarski i pravni odnosi i interesi. Razvoj gospodarstva i tehnološka dostignuća jednim su djelom smanjili, ali su drugim djelom razvili nove i još veće često nesagledive opasnosti, npr. nuklearna opasnost, ekološka ugroženost i sl., a time i osiguranje kao materijalna naknada za štetu i sigurnu budućnost postaje sve značajnija. (Andrijašević, 1999; 3)

Vidite dva slupana automobila koji su se sudarili na cesti. Vatrogasni automobil s rotirajućom sirenom juri niz ulicu, zgrada u susjedstvu gori. Svi ti tragični događaji pobuditi će vaše zanimanje i osjećaje. Nakon što se uzbuđenje smiri, zahvalni se da se ta nesreća nije dogodila vama i možda ćete se baš suosjećati sa onim tko je pretrpio nesreću. Gubici kao ovi događaju se nekim ljudima, činjenica da se takve nesreće mogu dogoditi i vama, kao i činjenica da ne možete sa sigurnošću reći hoće li se to vama dogoditi u budućnosti ili ne, stanje je koje mi nazivamo rizik i on je sastavni dio ljudskog postojanja. (Vaughan, 1995: 4)

Definicija rizika koja je odgovarajuća za ekonomista ili statističara, može biti beskorisna kao analitički instrument za teoretičara osiguranja. Činjenica da se svaka skupina od gore navedenih bavi drugim aspektom tog područja zahtjeva upotrebu različitih koncepata. Iako i statističar i teoretičar, teoretičar osiguranja koriste pojam rizik, svatko od njih može pod tim pojmom podrazumijevati nešto potpuno različito. (Vaughan, 1995: 4)

4. Koncept rizika

„Površno bi bilo reći da pojam rizik ima jedno značenje. Kada netko kaže da postoji rizik, slušatelj razumije što to znači: da u danoj situaciji postoji mogućnost nastanka rizika. Osnovno značenje rizika, podrazumijeva nedostatak znanja o budućnosti i mogućnost nekih nepovoljnih posljedica, ali potrebna nam je preciznija definicija rizika“. (Vaughan, 1995; 4)

4.1. Definiranje rizika

„Rizik je stanje u kojemu postoji mogućnost odstupanja od ishoda koji je poželjan i kojeg očekujemo ili kojem se nadamo“. Primijetimo da je u toj definiciji rizik stanja stvarnog svijeta; to je kombinacija okolnosti u vanjskom okruženju. Također u toj kombinaciji okolnosti, postoji mogućnost gubitka. Kada kažemo da je događaj moguć, podrazumijevamo da mu je vjerojatnost ostvarenja između 0 i 1; on niti je nemoguć, niti sigurno ostvariv. Nepoželjan događaj opisan je kao: „nepovoljno odstupanje od željenog ishoda koji se očekuje ili kojemu se nadamo.“ Pojedinci se nadaju da se nepovoljan događaj neće zbiti i vjerojatnost da se to očekivanje neće ispuniti jest rizik. (Vaughan, 1995: 5)

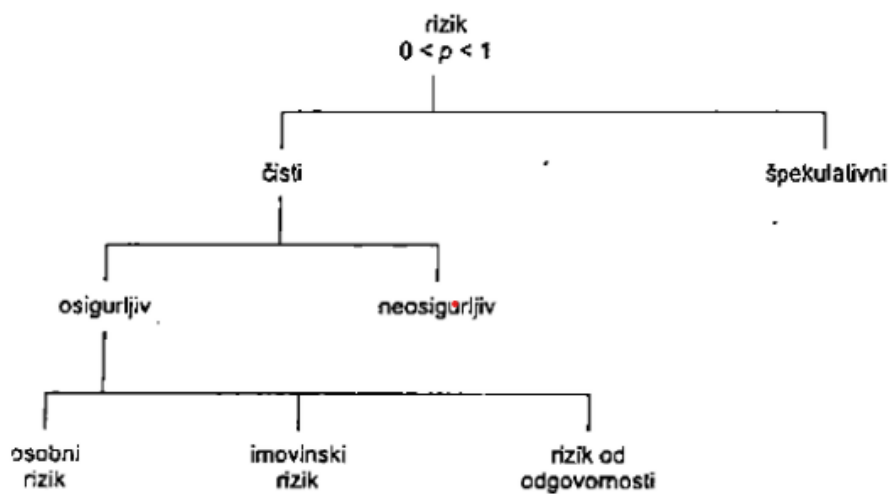
Takva definicija rizika nije jedinstveno prihvaćena, a još veća su neslaganja kako ih treba mjeriti. U pojmovno određenje rizika uvodi se i vrijeme u kojem se odvijaju rizični događaji. Općepoznato je da je rizik manji u kraćim vremenskim razdobljima, i obrnuto. Primjerice, kod prinosa unutar kraćega investicijskog razdoblja od jedne godine ili manje, rizik je manji nego za dulja razdoblja. Za kraća razdoblja računa se stopa prinosa, a za dulja razdoblja interna stopa profitabilnosti koje se temelje na neto sadašnjoj vrijednosti. (Vukičević, 2011; 14)

Da bismo shvatili rizik, razmotrimo nekoliko primjera. Pretpostavimo da kupujete jednogodišnji trezorski zapis s prinosom od 8 posto. Ako ga držite cijelu godinu, ostvariti ćete državno zagwarantiranih 8 posto prinosa na vašu investiciju – ni više niti manje. Međutim kupite običnu dionicu bilo koje kompanije i držite ju jednu godinu, novčana dividenda koju očekujete može se ili ne mora realizirati onako kako se očekuje. Čak štoviše, cijena dionice na kraju godine može biti mnogo manja nego što se očekuje, možda čak manja od one s kojom ste počeli. Dakle vaš stvarni prinos za tu investiciju može se jako razlikovati od našeg očekivanog prinosa. Ako rizik definiramo kao odstupanje prinosa od onih koja smo očekivali, tada je jednogodišnji trezorski zapis bezrizična vrijednosnica. Dok bi obična dionica bila rizična

vrijednosnica. Što je odstupanje veće, kaže se da je vrijednosnica rizičnija. (Van Horne, 1995: 91)

4.2. Sistematizacija pojma rizika

Sistematizacija pojma rizika moguća je na više načina. Jedna od takvih mogućnosti prikazana je na sljedećoj slici: (Andrijašević, 1999: 3)

Slika 1: Vrste rizika

Rizici se mogu podijeliti na „čiste“ i „špekulativne rizike. Čisti rizici su rizici koji su posljedica slučaja, a ne čovjekova svjesnoga djelovanja, Dok su špekulativni rizici oni u koje čovjek ulazi svjesno. Osiguranjem se pokrивaju samo čisti rizici koji, kada se pojave, rezultiraju isključivo gubitkom, dok špekulativni rizici mogu rezultirati dobitkom ili gubitkom. (Andrijašević, 1999: 4)

Kockanje može biti jedan od primjera špekulativnog rizika, jer u takvoj situaciji rizik je namjerno stvoren u očekivanju dobitka. Investicije isto mogu biti dobar primjer špekulativnog rizika, jer one mogu donijeti gubitak ako proizvod ne bude prihvaćen na tržištu po cijeni dovoljnoj da pokrije troškove, ali taj rizik je suprotstavljen vjerojatnosti ostvarivanja profita. (Vaughan, 1995; 9)

Čisti rizik koristi se za karakteriziranje onih situacija koje uključuju samo mogućnost ostvarivanja gubitka. Osoba koja kupuje automobil od samog početka se suočava s

mogućnošću da ošteti ili potpuno uništi svoj automobil. Mogući ishodi su gubitak ili nepostojanje gubitka. (Vaughan, 1995; 9)

Osiguranjem se ne mogu uvijek u potpunosti pokriti svi „čisti“ rizici. Primjerice ekološke ili katastrofalne rizike osiguravatelji primaju u pokriće pod drugim uvjetima, bilo u visini prikupljenih sredstava, bilo raspodjelom rizika u reosiguranje i sl. Čisti osigurljivi rizici mogu se dijeliti u tri osnovne skupine rizika a to su: (Andrijašević, 1999: 4)

- **Osobni rizici:** se reflektiraju kao smanjenje dohotka pojedinca, odnosno povećanja njihovih obveza kao rezultat: smrti, umirovljenja, nezaposlenosti, bolesti, invalidnosti, gubitka imovine itd. radi se o rizicima koji ugrožavaju materijalnu sigurnost pojedinca i njegove obitelji. Prva faza upravljanja osobnim rizicima je identifikacija rizika. Metode koje se primjenjuju u upravljanju osobnim rizicima su izbjegavanje rizika ili osiguranje. Osobni rizik se može izbjeći odabirom zaposlenja, dokolice i načina života. (Andrijašević, 1999: 20-21)
- **Imovinski rizici:** Svatko tko posjeduje neku vrstu imovine suočava se s imovinskim rizikom jednostavno zato što se imovina može otuđiti ili uništiti. Imovinski rizici sadržavaju dva različita oblika gubitka: direktni ili indirektni gubici. Direktni gubitak je najjednostavnije razumjeti: ako kuća izgori u požaru, vlasnik gubi vrijednost kuće. To je direktni gubitak. Osim gubitka same vrijednosti kuće, njezin vlasnik više nema mjesto stanovanja i tijekom vremena treba ponovno izgraditi kuću i očito je da će vlasnik pretrpjeti dodatne troškove boraveći negdje drugdje za to vrijeme. Taj gubitak nazivamo indirektni gubitak. Još je bolji primjer slučaj poduzeća. Kad je uništena oprema poduzeća, ono ne gubi samo vrijednost te opreme, već i prihod koji bi zaradili da je ta oprema u funkciji. (Vaughan, 1995; 10)
- **Rizici od odgovornosti:** su rizici vezani za pokriće štete načinjene trećoj osobi za koje je odgovoran osiguranik. Odgovornost može biti zakonska ili ugovorna. Utvrđivanje ovakvih šteta koje su nastale u tijeku trajanja osiguranja može se protegnuti čak 10 godina i više od njihovog nastanka. (Andrijašević, 1999: 4)

4.3. Povezanost neizvjesnosti i rizika

Neizvjesnost je dvojba, neznanje osobe da procjeni koji će se mogući ishodi dogoditi. Nedostatak znanja izravno povećava stupanj neizvjesnosti i subjektivnosti u prosudbi. Informacije i znanje smanjuju neizvjesnost povećavajući kvalitetu odlučivanja. Neizvjesnost se ne može mjeriti ekonomskim mjerilima. Kad su svi ishodi jednako vjerojatni za sustav nastupa stanje kaosa. Kaos se mjeri entropijom što nadilazi okvire izučavanja problematike rizika.⁴

Treba razlikovati pojmove rizika i neizvjesnosti. Rizik je rezultat nekog budućeg događaja iz koga se očekuju rezultati s poznatom vjerojatnošću, dok je neizvjesnost rezultat nekog budućeg događaja kod koga ne postoji takva vjerojatnost ili je ona je nepoznata, odnosno ne može se utvrditi. (Vukičević, 2011: 20)

Budući da se izraz neizvjesnost često koristi kao sinonim pojmu rizika, potrebno je objasniti vezu između pojmova rizik i neizvjesnost. Neizvjesnost je s druge strane suprotno stajalište od pojma izvjesnost. Neizvjesnost je jednostavno psihološki odraz nedostataka znanja o budućnosti. Postojanje rizika je stanje u kojem se gubitak može dogoditi. On stvara neizvjesnost kod pojedinca koji prepoznaju rizik. Uvjerenje pojedinca ili nedostatak tog uvjerenja o određenom činjeničnom stanju može ili ne mora biti istovjetno sa stvarnim stanjem. Neizvjesnost varira ovisno o sanju i stavu osobe. Mogući su različiti stavovi kod različitih pojedinaca pri jednakim stvarnim okolnostima. Moguće je da osoba situaciji smatra neizvjesnom, uz mogućnost ostvarenja gubitka, dok objektivno mogućnost gubitka ne postoji. Slično moguće je da pojedinac situaciju ne smatra neizvjesnom, unatoč postojećem riziku, kada ta izloženost riziku nije uočena. Pored toga je li rizik uočen ili nije, to ne utječe na njegovo postojanje. (Vaughan, 1995: 5-6)

4.4. Stupanj rizika

Značenje stupnja rizika odnosi se na vjerojatnost njegova ostvarivanja. Često intuitivno događaje s većom vjerojatnošću gubitka smatramo rizičnijim od onih s manjom vjerojatnošću. To intuitivno poimanje stupnja rizika konzistentno je s našom definicijom rizika. Ako se rizik definira kao vjerojatnost nepovoljnog odstupanja od željenog ishoda koji se očekuje ili kojemu se nadamo, stupanj rizika se mjeri vjerojatnošću nepovoljnog odstupanja. U slučaju

⁴ <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/N/Neizvjesnost> (Pristupio: 24.08.2020.)

pojedince, to je vjerovanje da se gubitak neće dogoditi, tako da vjerojatnost odstupanja od očekivanog varira direktno s vjerojatnošću ostvarivanja gubitka. (Vaughan, 1995: 6)

Osiguravajuća društva izrađuju predviđanja o gubitcima za koja očekuju da će se dogoditi i naplaćuju premiju na temelju tih predviđanja. Za osiguravajuća društva tada je rizik da njihova predviđanja neće biti točna. Pretpostavimo da temeljem prijašnjih iskustava osiguravatelj procjenjuje da će jedna od tisuću kuća izgorjeti. Stvarno će iskustvo nedvojbeno odstupati od očekivanja, i ovisno o nepovoljnosti odstupanja, osiguravajuće se društvo suočava s rizikom. Stoga osiguravajuće društvo procjenjuje ne samo broj kuća koje bi mogle izgorjeti, nego također procjenjuje i vjerojatnost pogreške. Izraze veći rizik ili manji rizik koristimo da bismo odredili mjeru veličine mogućeg gubitka. Mnogi će ljudi reći da je više rizika sadržano u mogućem gubitku 1000\$ nego 1\$, premda je vjerojatnost gubitka jednaka u oba slučaja. Vjerojatnost ostvarenja gubitka i veličina gubitka, ako se on stvarno dogodi, pridonosi intenzivnosti reakcije pojedinca na rizik. Iako se čini teškim odrediti vezu veličine mogućeg gubitka i vjerojatnosti tog gubitka pri mjerenju rizika, koncept se očekivane vrijednosti može koristiti u povezivanju tih dviju značajki dane rizične situacije. Očekivana je vrijednost gubitka u danoj situaciji vjerojatnost gubitka pomnožena iznosom mogućeg gubitka. (Vaughan, 1995: 7)

4.5. Veličina rizika

„Veličinu rizika teško je mjeriti jer njegovo ostvarenje ovisi o postupcima pojedinca. U svakom riziku zastupljene su dvije vrste rizičnosti, ali različitim udjelom. U nekima prevladavaju objektivni (npr. osiguranje zgrade od požara), a u drugim subjektivni čimbenici (npr. u kreditnom osiguranju). Za ocjenu veličine rizika važna je vjerojatnost nastupa nekog događaja“. (Andrijašević, 1999:5)

„Objektivna vjerojatnost je frekvencija nekog događaja temeljena na pretpostavci o velikom broju promatranih slučajeva, gdje su ostali uvjeti nepromijenjeni. Može se odrediti na dva načina a to su dedukcija i indukcija. Subjektivna vjerojatnost je osobna procjena vjerojatnosti nastupa nekog događaja. Ovisi o karakteristikama osobe koja određuje nastanak rizika“. (Andrijašević, 1999: 5-6)

Vjerojatnost se ne može povezati s objektivnim rizikom. Vjerojatnost je relativna frekvencija određenog štetnog događaja, a objektivni rizik je odstupanje stvarne od očekivane štete. Objektivni rizik je točnije određen u većem broju promatranih slučajeva. U malenom broju slučajeva odstupanja mogu biti tako velika da njihovo statističko definiranje ne bi imalo smisla. Zato je u masovnosti osiguranih objekata veća mogućnost točnijeg određivanja budućih osiguranih slučajeva, a i time budućih obveza osiguravatelja kao i visine sredstava potrebnih za njihovo pokriće tj. izravnanje rizika. Ova činjenica je značajna za osiguravatelja koji veličinom svojega portfelja regulira vlastiti rizik poslovanja. (Andrijašević, 1999: 5-6)

4.6. Utvrđivanje veličine rizika

Prije sklapanja ugovora o osiguranju osiguravatelj treba utvrditi veličinu rizika. To nije samo utvrđivanje vrijednosti osiguranog predmeta, odnosno ugovaranje svote osiguranja, već je to rezultat brojnih čimbenika koji utječu na nastanak osiguranog slučaja i stvarnu visinu obveze koja će iz tog nastati za osiguravatelja. Takva očekivana obveza naziva se maksimalnom štetom, a ovisi o objektivnim i subjektivnim okolnostima koje se utvrđuju ocjenom rizika. Osim svote osiguranja, odnosno vrijednosti osiguranog predmeta veličina rizika ovisi o naravi i vrsti opasnosti, lokaciji, preventivnim i represivnim mjerama, zanimanju u osiguranju osoba i dr. svota osiguranja u načelu je samo gornja granica ili limit obveze osiguravatelja. Realna ocjena veličine rizika omogućuje primjenu odgovarajućeg pokrića osiguravatelja vlastiti sredstvima ili reosiguranjem. Utvrđena veličina rizika ujedno je i temelj za određivanje premije osiguranja. Čimbenici koji su odlučujući za utvrđivanje veličine rizika su: svota osiguranja, učestalost štete, intenzitet štete, maksimalna moguća odnosno maksimalna vjerojatna štete, trajanje osiguranja za koje pruženo pokriće osiguranjem. (Andrijašević, 1999: 28)

U tehnici osiguranja potrebno je da osiguravatelj unaprijed utvrdi veličinu rizika koju može pokriti vlastiti sredstvima osiguranja tj. svoj kapacitet osiguranja. Kapacitet pokrića mora se uklopiti u strukturu portfolija određene vrste osiguranja tj. da je odgovarajuća prosječnoj veličini homogenog rizika tako da omogućuje izravnanje rizika. Zato osiguravatelj mora utvrditi visinu maksime do koje može i smije pojedini rizik zadržati u vlastitom pokriću. Visina maksime izračunava se metodom aktuarske matematike i unosi se u tzv. Tablice maksimalnog pokrića. (Andrijašević, 1999: 31)

4.7. Teret rizika

Najveći teret koji nastaje zbog posljedice rizika jest da će se neki rizici stvarno dogoditi. Kada cijela kuća strada u požaru, ili je ukraden novac, ili umre osoba koja zarađuje dohodak, postoji financijski gubitak. Ti su gubici primarni teret rizika i primarni razlog zbog kojega pojedinci nastoje izbjeći rizik ili ublažiti njihov teret. Osim samih gubitaka, postoje i drugi štetni aspekti rizika. Neizvjesnost pojave gubitaka, zahtjeva od pojedinca da se pripremi za njihovu eventualnu pojavu. (Vaughan, 1995: 10)

Nadalje, postojanje rizika može imati negativan utjecaj na gospodarski rast i akumulaciju kapitala. Rast u gospodarstvu je uvelike određen i stopom akumulacije kapitala, ali investiranje kapitala uključuje rizik koji nije ohrabrujući. Investitori će preuzeti rizik investiranja samo ako je povrat investicija dovoljno velik da kompenzira dinamički i statički rizik. Na poslijetku, neizvjesnost vezana uz rizik obično proizvodi osjećaj frustracije i duševnog nemira. To je osobito vidljivo u slučaju čistog rizika. U slučaju čistog rizika, gdje ne postoji alternativna mogućnost dobitka rizik je neugodan. Većina se ljudi nada da se nesreća neće dogoditi baš njima i da će se sadašnje dobro stanje i dalje nastaviti. Dok se oni nadaju da se nesreća neće dogoditi, ljudi su se unatoč tome skloni brinuti o mogućoj nesreći. Ta briga koja potiče osjećaj nelagode, dodatan je teret rizika. (Vaughan, 1995: 11)

5. Osnove osiguranja

Osiguranje je zasebna financijska djelatnost koja financijski pokriva i nadoknađuje rizike. Glavna obilježja industrije osiguranja su ta da osiguranja pokrivaju nastale rizike i nadoknađuje štete, sudjeluje na tržištu kapitala povećavanjem ponude kapitala smanjujući njegovu cijenu, djeluje na stabilnost i sigurnost ljudi i ulaže u industriju. (Vukičević, 2012: 249)

5.1. Uloga i značenje osiguranja

Rizici se ne mogu u potpunosti izbjeći, njima se može upravljati ili ih se može prebaciti na osiguranje. Osiguranje je djelatnost na koju se prebacuju rizici. Rizik, šteta na imovini ili promjenjivost prinosa na imovinu u vremenu, ovisan je od mnogo faktora. Općenito, karakteristike rizika imovine su: dužina ulaganja, sigurnost i likvidnost. Promjenjivost prinosa financijske imovine je glavni faktor u financijskom životu, ali rizik nije jednostavno definirati ili izmjeriti. (Vukičević, 2011: 251)

Pojam osiguranje izražava određenu sigurnost. Nasuprot sigurnosti stoji rizik. Radi se dakako o sigurnosti od rizika. Zato su osiguranje i rizik vezane kategorije. Zbog rizika postoji potreba za osiguranjem. (Vukičević, 2012: 249)

Potrebu za osiguranjem imaju pojedinci, tvrtke i društvena zajednica. Zato osiguranje kao djelatnost ima svoje značenje za pojedinca, tvrtke i društvenu zajednicu. Pojedinac plaća jedan mali dio novca koji se naziva premija osiguranja da bi izbjegao eventualnu veliku financijsku štetu koja ga može zadesiti. Pojedinac se može i životno osigurati pa se tako razlikuju životna i neživotna osiguranja. Poduzeća su također zainteresirana da osiguraju svoju imovinu od rizika koji ih mogu zadesiti i zaposlenike, posebice menadžere od kojih ovisi i poslovni uspjeh poduzeća. Država je pak trostruko zainteresirana za razvitak djelatnosti osiguranja. Prvo, eventualno nastale štete pojedincima i poduzećima neće morati pokrivati iz budžeta. Drugo, iz djelatnosti osiguranja for mira se društveni kapital koji može biti dugoročno investiran na tržištu osiguranja povećavajući ponudu kapitala. Treće, iz djelatnosti osiguranja država ubire poreze i doprinose. Svi ti subjekti su interesno povezani jer su svi visoko zainteresirani da se razvija i da funkcionira osiguranje. (Vukičević, 2012; 249)

Osiguravajući imovinu osiguranik je skoro siguran da će na njegovoj imovini nastati šteta i zato je spreman platiti taj mali iznos premije, dok je osiguravajuće društvo sigurno da se to neće dogoditi na njegovoj imovini. Osiguravatelj godinama prati statističke podatke o pojedinim vrstama šteta i zna koliko one godišnje mogu u prosjeku iznositi pa mu je cilj da u osiguranje uključi što veći broj osiguranika. (Vukičević, 2012: 250)

5.2. Sudionici osiguranja

Sudionici osiguranja su sljedeći subjekti: osiguravatelj, ugovaratelj osiguranja, osiguranik ili korisnik osiguranja, reosiguravatelj.

„Osiguravatelj je pravna osoba ili osiguravajuće društvo koje se u skladu sa Zakonom o osiguranju obvezuje da će osiguraniku sukladno uvjetima osiguranja nadoknaditi štetu.“

„Ugovaratelj osiguranja je neka vrsta posrednika koja ugovara osiguranje i plaća premiju osiguranja za osiguranika.“

„Osiguranik je osoba čija je imovina ili život osiguran, ali ni on ne mora biti korisnik osiguranja jer u slučaju njegove smrti korisnik osiguranja je nasljednik ili osoba koju on odredi. Korisnik osiguranja se utvrđuje dogovorom ugovaratelja osiguranja i osiguranika.“

„Reosiguravatelj je osiguravajuće društvo koje od drugih osiguravajućih društava preuzima dio ili cijele rizike. Tad osiguravajuće društvo plaća premiju osiguranja reosiguravatelju“. (Vukičević, 2012: 250-251)

5.3. Priroda i funkcija osiguranja

„Osiguranje je kompleksan i složen mehanizam, i stoga ga je teško definirati. Ipak u svojem najjednostavnijem aspektu, osiguranje ima dvije osnovne značajke: Prijenos ili pomicanje rizika od pojedinca na skupinu i podjela gubitka na nekoj ujednačenoj osnovi na se članove skupine. Da bismo ilustrirali način na koji djeluje osiguranje, pretpostavimo da postoji 1000 stanova u određenoj zajednici i da je zbog pojednostavljenja vrijednost svakog stana 100.000\$. Neki će stanovi nedvojbeno izgorjeti, ali je vjerojatnost da će sve izgorjeti upitna. Pretpostavimo, nadalje, da se vlasnici tih stanova dogovore o podjeli štete ako do nje dođe, tako da ni jedan od njih je snosi ukupan iznos troška. Uvijek kada izgori jedan od stanova, svaki od vlasnika snosi proporcionalan dio ukupnog gubitka. Ako je nastala totalna šteta, svaki će od 1000 vlasnika platiti vlasniku stana 100\$ i tako će vlasnik namiriti 100.000\$ gubitka. Dogovorom o podjeli troškova gospodarski teret gubitaka raspoređen je na cijelu skupinu, to je u osnovi kako osiguranje funkcionira“. (Vaughan, 1995;15-16)

„Polazeći od prethodnog objašnjenja, osiguranje možemo definirati sa stajališta pojedinca kako slijedi: osiguranje je gospodarski instrument kojim pojedinac zamjenjuje mali određeni iznos premije za veliki neizvjestan financijski gubitak koji bi postojao da nema osiguranja. Primarna funkcija osiguranja je stvaranje suprotne stavke riziku, a to je izvjesnost. Osiguranje ne smanjuje neizvjesnost glede vjerojatnosti pojavljivanja gubitka za pojedinca, niti povećava vjerojatnost njegova pojavljivanja, ali smanjuje vjerojatnost financijskog gubitka vezanog za taj događaj. Sa stajališta pojedinca, osiguranje primjerenog iznosa za kuću uklanja neizvjesnost glede financijskog gubitka u slučaju da stan izgori“. (Vaughan, 1995: 16-17).

„Osim što prenošenjem uklanja rizik na razini pojedinca, mehanizam osiguranja smanjuje rizik za društvo u cjelini. Rizik s kojim se susreće osiguravajuće društvo nije niti približno jednak zbroju rizika koji su mu prenijeli pojedinci. Osiguravajuće društvo je sposobno učiniti nešto što pojedinac ne može, a to je predvidjeti u prilično točnim rasponima iznos gubitka koji će se stvarno dogoditi. Kada bi osiguravatelj mogao predvidjeti buduće gubitke s potpunom točnošću, ne bi se susretao sa mogućnošću gubitka. Tada bi prikupio udio svakog pojedinca u ukupnim gubicima i troškovima postupka i iskoristio bi ta sredstva da plati gubitke i troškove kada do njih dođe. Ako predviđanja nisu točna, premije koje je osiguravatelj prikupio mogle bi biti neprimjerene. Točnost predviđanja temelji se na zakonu velikih brojeva. Kombinirajući dovoljno veliki broj ujednačenih jedinica ulaganja, osiguravatelj je sposoban izvršiti predviđanja za grupu u cijelosti. To omogućuje teorija vjerojatnosti. Teorija vjerojatnosti jest osnova izučavanja i mjerenja vjerojatnosti da će se nešto dogoditi i predviđanje na temelju tih vjerojatnosti. Bavi se slučajnim događanjima i osniva se na pretpostavki da, ako su neki događaji slučajni, oni se zapravo pojavljuju redovno kod velikog broja ponavljanja“. (Vaughan, 1995: 17)

5.4. Premija i polica osiguranja

Premija osiguranja je taj mali iznos koji plaća osiguranik za transfer svoga rizika na osiguratelja. Izračun visine premije provodi se različito za različite vrste osiguranja temeljem ocjene rizika od strane osiguratelja koji se sastoji od: određivanja predmeta osiguranja, identifikacije rizika osiguranja, klasifikacije pripadnosti predmeta osiguranja odgovarajućoj skupini rizika, utvrđivanje osnovice za izračun premije, primjene cjenika na odgovarajuću vrstu osiguranja, primjene korektivnih faktora na premiju.

Osiguratelj i osiguranik utvrđuju predmet osiguranja i identificiraju rizike osiguranja koje osiguratelj klasificira prema pripadnosti predmeta osiguranja odgovarajućoj skupini rizika. Način izračuna premije osiguranja ovisi o cjeniku premija (tarifama) koji su podijeljeni u premijske skupine prema karakteristikama predmeta osiguranja. Premijske skupine izražene su stopama u postocima ili promilima koje se primjenjuju na osnovicu za određeno razdoblje. Kod neživotnog osiguranja razdoblje je jedna godina, kraća ili duža razdoblja od godine, dok su životna osiguranja višegodišnja.

Bruto premija osiguranja izračuna se tako da se osnovica iz premijske skupine pomnoži s bruto premijskom stopom izraženom u postocima i podjeli sa 100 ili izraženom u promilima i podjeli s 1.000. Bruto premijska stopa obuhvaća bruto premiju i režijsku dodatak. Premija osiguranja se obračunava unaprijed za cijelu godinu ili duže razdoblje osiguranja. (Vukičević, 2012: 253)

5.5. Investiranje kapitala od osiguranja

Iz premija osiguranja osiguravajuća društva formiraju ogromni društveni kapital koji moraju investirati. Osnovno je kriterij investiranja kapitala iz osiguranja - sigurnost povrata investiranog kapitala. Dakle, nije toliko bitno koliko će se na investiranom kapitalu zaraditi koliko je bitno da se investirani kapital vrati iz investicije. Naravno da je bitna i zarada, ali je ona u drugom planu. Najsigurnije je ulaganje u vrijednosne papire koje emitira država, ali je na njih i zarada najniža. Zato država propisuje osiguravajućim društvima da najmanje 50% kapitala moraju investirati u državne vrijednosne papire-trezorske obveznice i blagajničke zapise. Ostatak kapitala

osiguravajuća društva mogu ulagati na tržištu kapitala ili u druge investicije. Osim sigurnosti ulaganja, drugi kriterij je prinos koji podliježe rizicima kao i svako drugo ulaganje. (Vukičević, 2011: 256)

Prema rezultatima KPMG istraživanja 294 osiguravatelja iz 43 zemlje tvrde da upravljanje rizicima u osiguranju zaostaje za bankovnim sektorom. Većina osiguravatelja ima sustave za upravljanje rizicima i određene modele za izračun kapitalnih zahtjeva. Praktične probleme izazivaju sustavi i procesi koji su glavne prepreke za implementaciju. Najčešće to nisu otpori rukovodstva. Dvije trećine sudionika u istraživanju ne razumije u cijelosti interakciju između pojedinih vrsta rizika te rizika između pojedinih poslovnih cjelina. U primjeni su sve sofisticiraniji pristupi kapitalnog modeliranja. Postoji težnja da se razvije proces modeliranja kapitala utemeljen na ekonomskom kapitalu potrebnom za pojedine vrste rizika. (Vukičević, 2011: 256)

6. Upravljanje rizicima

U suvremenom gospodarstvu upravljanje rizicima je značajan čimbenik ukupnog razvoja. To je složeni proces koji obuhvaća identifikaciju i ocjenu čistih rizika, kojima je izložen pojedinac odnosno gospodarstvo u cjelini i izbor i primjenu odgovarajuće metode pokrića rizika suglasno cilju i zadatku gospodarskih subjekata. (Andrijašević, 1999; 11)

„Upravljanje rizikom je postupak bavljenja rizičnim situacijama, te podrazumijeva osoblje koje je obučeno da identificira rizik. Upravljanje rizikom obuhvaća postupke za identificiranje i procjenu, kao i poduzimanje mjera za izbjegavanje ili ublažavanje rizika te nadzor i praćenje napretka u tim postupcima“.⁵

„Pri koncipiranju modela za upravljanje rizicima moguće je voditi se primjenom triju temeljnih načela: ne riskiraj više nego što si možeš dopustiti da izgubiš, uzmi u obzir i slučajnost i ne riskiraj puno za malo. Prvo se pravilo odnosi na rizike koje treba prenijeti na osiguratelja, drugo pravilo na rizike koji se zadržavaju i s kojima treba upravljati, dok se treća sintagma odnosi na rizike koji podrazumijevaju razuman odnos između troškova i koristi. Upravljanje rizikom može se odvijati na pet sljedećih načina“:⁶

- izbjegavanje rizika (podrazumijeva izbjegavanje aktivnosti kojima se može izazvati štetan događaj),
- smanjivanje rizika (znači poduzimanje odgovarajućih zaštitnih mjera (npr. hedging poslovi),
- preuzimanje rizika (znači preuzimanje odgovornosti za mogući nastup događaja koji nisu planirani),
- udruživanje rizika (podrazumijeva disperziju šteta zbog nastupa nekog rizika na više nositelja),
- pomicanje (transfer) rizika je oblik upravljanja rizikom u okviru kojeg se rizik prenosi na druge.

⁵(https://www.skdd.hr/portal/f?p=100:10:5158960245004:::10:P10_SEARCH:upravljanje%20rizikom:) (pristupio: 25.08.2020)

⁶ (<https://hrcak.srce.hr/176763>) (pristupio 23.08.2020.)

„Upravljanjem rizikom bave se risk menadžeri koji moraju dobro poznavati rizike kojima je poslovni subjekt izložen. Takve osobe moraju imati vlastiti interes za uspješno upravljanje rizikom kako bi izabrali metodu pokrića rizika koja će najbolje odgovarati prirodi poslovanja. Osnovne funkcije upravljanja rizikom su“: (Andrijašević, 1999; 11)

- ukazati na potencijalne štete,
- stvoriti sigurnost dioničarima i upravi i ukloniti bojazan od potencijalnih šteta,
- Omogućiti kontinuitet poslovanja gospodarskog subjekta osiguranjem naknade za zamjenu ključnih stručnih osoba u slučaju njihova odlaska iz poduzeća.

6.1. Razvoj upravljanja rizikom

Iako su neka poduzeća već ostvarila napredak u razvoju profesionalnog pristupa u pribavljanju osiguranja. Sve do 1929. godine sva pozornost bila je usmjerena na važnost upravljanja čistim rizikom u poduzeću. Američko udruženje menadžera je 1931. godine ustanovilo odjel osiguranja poradi razmjene informacija između članova i objavljivanja vijesti i informacija zanimljivih za kupce osiguranja poduzeća. Kupci osiguranja New Yorka koji su kasnije postali institut za istraživanje rizika osnovani su 1932. godine. Nacionalno udruženje kupaca osiguranja pokrenuto je 1950. godine, što kasnije postaje Američko društvo za upravljanje osiguranjem, a još kasnije, Društvo za upravljanje rizikom i osiguranjem. (Vaughan, 1995: 30)

Kada su osnovane organizacije kupaca osiguranja, osiguravajuća društva i posrednici bili su skeptični, ali su profesionalne organizacije kupaca ostvarile znatan učinak na području naobrazbe kupaca. Organizirajući seminare o upravljanju rizikom i objavljujući informacije zanimljive kupcima osiguranja Društvo za upravljanje rizikom i osiguranjem objavljuje časopis s naslovom „Upravljanje rizikom“, a odjel osiguranja Američkog udruženja menadžera objavljuje široku paletu izvješća i studija za pomoć upravljačima rizikom. Nadalje, Američki institut za osiguranje razvio je program naobrazbe upravljanja rizikom, sa serijom ispita koji vode do diplome u upravljanju rizikom. (Vaughan, 1995: 30)

6.2. Obilježja rizika u osiguranju

U osiguranju se izrazom rizik označuje opasnost odnosno objekt, a to je sam predmet osiguranja npr. zgrada, brod, vozilo, itd. Konstantan rizik je rizik koji se ni u duljem razdoblju ne mijenja, a može se mjerama preventive i poboljšati, odnosno promjenom uvjeta okoline i samog sadržaja te djelovanjem određenih okolnosti i pogoršati. Varijabilni rizik je rizik koji se tijekom vremena mijenja, Npr. smrtnost ljudi povećava se sa životnom dobi, što utječe na veličinu rizika. Slično je i kod rizika koji ovise o specijalnim okolnostima, npr. ratni i politički rizici. Na veličinu i kvalitetu rizika djeluju objektivni i subjektivni čimbenici. Oba dva čimbenika moraju se uzeti u obzir za ocjenu rizičnosti, jer su oba i sadržana u svakom riziku, samo im je odnos različit. U nekim vrstama osiguranja subjektivna strana rizika je izrazitija, pa je teža i ocjena rizičnosti, npr. u komercijalnim rizicima osiguranja izvoznih kredita, potrošačkih kredita i sl. Obilježja osigurljivog rizika jesu: (Andrijašević, 1999: 24-26)

- Brojnost objekata izloženih riziku: to je obilježje važno zbog statističke obrade i mogućnosti obrade formiranja dovoljno brojne rizične zajednice. Što je veći broj objekata obuhvaćen osiguranjem odstupanje od očekivanja je manje.
- „Homogenost rizika: to znači da se radi o opasnostima koje su jednake ili slične po svojoj veličini i vrsti, dakle po svotama i opasnostima koje pokrivaju. Idealno bi bilo da osiguravatelj može osigurati samo homogene rizike jer bi tada s velikom točnošću mogao odrediti iznos premije. Nasuprot tome homogeni rizici nisu i približno jednaki po veličini i vrsti, pa ih osiguravatelj prebaciti u pokriće drugom osiguravatelju ili reosiguravatelju, a u svom portfoliju zadržati samo dio rizika koji odgovara veličini homogenih rizika u njegovom portfoliju“. (Andrijašević, 1999: 24-26)

Da bi osiguravatelj ostvario homogenost svojega portfolija on mora grupirati rizike. Nepravilno bi bilo grupirati zajedno tvorničke i stambene zgrade u osiguranju od opasnosti požara, jer je u takvoj grupaciji rizičnost različita. Jednako se tako zgrade koje se nalaze u poplavnoj zoni ne mogu grupirati sa zgradama koje se nalaze izvan takve zone. (Andrijašević, 1999: 26)

Zahtjev slučajnosti rizika mora se zadovoljiti barem iz dva razloga: rizik se mora stalno ponavljati. Rizik koji se pojavljuje kao izolirani ili pojedinačni događaj i nema karakter ponavljanja, ne zadovoljava osnovnoj postavci za organiziranje ekonomske zaštite putem osiguranja. Rizik mora biti određen ili odrediv i mjerljiv. Rizik mora biti određen prema uzroku, vremenu, mjestu, i iznosu kako bi osiguravatelj mogao odrediti visinu svoje obveze, a time i premiju. Rizik mora biti ravnomjerno raspoređen u prostoru i vremenu, to omogućava njegovo izravnanje (kompensaciju).(Andrijašević, 1999: 27)

6.3. Oblici upravljanja rizikom

Od postojanja rizika ne može se pobjeći i stoga čovječanstvo mora tražiti načine kako sa njima živjeti. S nekim rizicima u načelu sa osnovnim rizicima upravlja se zajedničkim naporima društva i države. Postojanje rizika izvor je nelagoda mnogih ljudi i neizvjesnost vezana uz njega uzrokuje nemir i brigu. U biti ljudi rješavaju problem rizika na pet načina, oni ga izbjegavaju, osiguravaju, prenose, dijele, ili umanjuju. (Vaughan, 1995: 11)

„Izbjegavanje rizika je metoda upravljanja rizikom, koja je po svom učinku prije negativna nego pozitivna metoda, jer osobni napredak pojedinca i razvoj gospodarstva zahtijevaju preuzimanje rizika. Osiguranje rizika vjerojatno je najčešća metoda upravljanja rizikom, kada pojedinac ne zauzme aktivan stav izbjegavanja, zadržavanja ili prenošenja rizika. Svjesno zadržavanje rizika podrazumijeva se zamjećivanje rizika, a kada rizik nije uočen tada je on nesvjesno zadržan. Zadržavanje rizika također može biti dobrovoljno i nedobrovoljno. Dobrovoljno zadržavanje karakterizira prepoznavanje postojanja rizika, dok pod nedobrovoljnim zadržavanjem podrazumijeva se nesvjesno zadržavanje rizika. Zadržavanje rizika pravovaljana je metoda upravljanja rizikom. Rizik se može prenijeti od jedne osobe prema drugoj koja je spremnija preuzeti taj rizik. Nadalje rizik se može prenijeti putem ugovora, u kojem pojedinac preuzima mogućnost gubitka za drugu osobu. Rizici su u našem društvu podijeljeni na različite načine, jedan od tih načina je podjela rizika kroz dioničarsko društvo. Rizici se mog umanjiti kroz prevenciju gubitaka i kontrolu. Gotovo da ne postoji potencijalni izvor gubitaka, gdje nisu učinjeni neki napori za sprečavanje tih gubitaka. Neke su tehnike ustanovljene za sprečavanje nastajanja štete, dok su druge ustanovljene radi kontrole gubitaka , ako se oni stvarno dogode. S tog gledišta prevencija gubitaka je najpoželjniji oblik upravljanja rizikom. S drugog gledišta prevencija gubitaka smatra se neprimjerenim pristupom za upravljanje rizikom. Bez obzira koliko se mi trudili, nemoguće je spriječiti sve štete i u nekim slučajevima sprečavanje gubitka može koštati više nego sami gubitak“. (Vaughan, 1995: 11-13)

6.4. Priroda upravljanja rizikom

„Upravljanje rizikom znanstveni je pristup problemu bavljenja čistim rizicima s kojima se susreću pojedinci i poduzeća. Upravljanje rizicima nešto je uže područje nego što nam sam izraz pokazuje, jer se organizacija susreće sa širokim rasponom rizika, od kojih su neki izvan dosega funkcija upravljanja rizikom kako smo ga ovdje odredili. Menadžeri organizacije imaju nedvojbenu odgovornost za bavljenje svim rizicima s kojima se organizacija susreće, uključujući potpune i špekulativne rizike. Upravljanje rizicima usredotočuje se na one rizike koji se klasificiraju kao „čisti rizici““. (Vaughan, 1995: 29)

„Upravljanje rizikom je šire nego upravljanje osiguranjem jer se bavi rizicima od kojih se možemo i od kojih se ne možemo osigurati i izborom prikladnih tehnika za upravljanje rizicima. Upravljanje osiguranjem podrazumijeva upotrebu drugih tehnika [1] osim osiguranja kao što su reosiguranje i unajmljivanje kao alternativa osiguranju, ali u najvećem dijelu ograničeno je na područje onih rizika od kojih se možemo osigurati. Upravljanje rizikom, prema tome bavi se svim čistim rizicima bez obzira dali se od njih možemo osigurati“. (Vaughan, 1995: 29)

Upravljanje rizikom također se razlikuje od upravljanja osiguranjem u filozofiji. Iako upravljanje osiguranjem uključuje i druge tehnike osiguranja kao sprečavanje gubitka ili unajmljivanje one se prvenstveno promatraju alternative osiguranju. Upravljači osiguranjem često vide osiguranje kao standardni pristup u upravljanju rizikom, a unajmljivanje promatraju kao izuzeće od te norme koja zahtjeva opravdanje. (Vaughan, 1995: 29)

6.5. Postupak upravljanja rizikom

„Postupak upravljanja rizikom sastoji se od šest koraka, prvi korak u procesu upravljanja rizikom jest utvrđivanje ciljeva, a to je precizno odlučivanje što organizacija očekuje od svog programa za upravljanje rizikom. Prvi se korak često predvidi, što rezultira manje učinkovitim upravljanjem rizikom nego što bi on to mogao biti. U nedostatku skladnih ciljeva, postoji tendencija da program za upravljanje rizikom vidimo kao seriju pojedinačnih zasebnih problema, prije nego jedinstveni problem, a i ne postoji vodič za osiguranje logične dosljednosti u upravljanju rizicima s kojima se organizacija susreće. Primarni cilj upravljanja rizikom je očuvanje učinkovitosti djelovanja organizacije, da smo sigurni da nije spriječena u postizanju drugih ciljeva zbog rizika ili gubitaka koji proizlaze iz tih rizika“. (Vaughan, 1995: 30-31)

„Prije nego što se može išta učiniti s rizicima moramo ih identificirati. Na jedan ili drugi način, risk menadžer mora istraživati djelovanje poduzeća i otkriti rizike kojima je ono izloženo. Teško je općenito govoriti o rizicima s kojima se određena organizacija susreće, jer razlike u postupcima i uvjetima uzrokuje i različite rizike. Neki su rizici relativno očiti, dok postoje mnogi koji se teže uočavaju, i često se previde. Neki od njihovih važnih alata uključuje popise provjeru politike osiguranja, upitnike za analizu rizika, shemu dijagrama toka, analizu financijskih izvještaja i provjeru postupaka poduzeća“. (Vaughan, 1999: 31)

Identifikacija rizika je jedan od osnovnih elemenata procesa upravljanja rizicima. Odabir pravilne i učinkovite metode pokrića rizika ovisan je i moguć jedino ako je točno identificiran izvor štete i utvrđena njezina objektivna veličina. U postupku identifikacije rizika potrebno je:

- Utvrditi prirodu rizika tj. potrebno je utvrditi radi li se o imovinskim rizicima, rizicima od odgovornosti ili pak osobnim rizicima,
- Definirati rizik tj. treba utvrditi radi li se npr. o poplavi poslovnog ili stambenog prostora, jer o tome ovisi veličina moguće štete
- Sistematizirati uzroke i posljedice ostvarenog rizika tj. potrebno je utvrditi koji je bio uzrok i koje su posljedice nastupa rizika.

Prema utvrđenom nalazu može se odrediti visina štete i visina potrebnih sredstava za njenu nadoknadu. Za pravilno identificiranje rizika svaki gospodarski subjekt treba popisati one objekte i stvari koji su izložene riziku, s podacima o vjerojatnosti štete i mogućnosti za njihovu kontrolu. Na temelju toga mogli bi se utvrditi izravni troškovi popravka, te veličina neizravnih šteta na imovini. (Andrijašević, 1999: 12)

„Jednom kad su identificirani rizici, risk menadžer mora ih procijeniti. To znači mjerenje potencijalne veličine rizika i vjerojatnost njegova pojavljivanja. Određeni rizici zbog različitih potencijalnih gubitaka koje mogu uzrokovati, tražiti će veću pozornost od drugih. Svako izlaganje uz mogućnost gubitka predstavljalo bi financijsku katastrofu. Upravljanje rizikom poznaje dva osnovna pristupa. Kontrola rizika osniva se na minimiziranju rizika gubitka kojemu je entitet izložen i rizik financiranja temelji se na usklađivanju raspoloživih sredstava za pokrivanje gubitka. Postoje četiri osnovne tehnike sadržane u obuhvatnim pristupima kontrole i financiranja a to su: izbjegavanje, smanjivanje, zadržavanje i prijenos rizika“. (Vaughan, 1995: 32)

„Odluka može biti zadržavanje rizika, to se može ostvariti s ili bez rezervi i s ili bez sredstva. Ako je izabrano sprečavanje gubitka kao način upravljanja određenim rizikom, mora se sastaviti i primijeniti odgovarajući program zaštite od gubitaka. Procjena i ponovno ispitivanje bitni su u programu iz dva razloga. Prvo proces upravljanja rizikom ne događa se u vakuumu. Stvari se mijenjaju stvaraju se novi rizici i stari nestaju, zahtjeva se stalna

pozornost. Drugo, pogreške se ponekad događaju. Procjena i ponovno ispitivanje programa upravljanja rizicima omogućuje menadžeru da ponovno pregleda odluke i otkrije pogreške“. (Vaughan, 1995: 33)

6.6. Pravila upravljanja rizicima

„Jedan od ranijih doprinosa u ovom području je bio razvoj smjernica kako upravljati rizicima. Te smjernice su primijenjene na teorijsko-rizične situacije. Merh i Hedges predlažu sljedeća tri osnovna načela upravljanja rizikom, a to su: ne riskiraj više nego što si možeš dopustiti da izgubiš, uzmi u obzir i slučajnost i ne riskiraj puno za malo“. (Vaughan, 1995: 34)

„Prvo i bez dvojbe, najvažnije od triju pravila je „Ne riskiraj više nego što si možeš dopustiti da izgubiš“, to pravilo nam govori s kojim se rizicima nešto mora učiniti. Ako počnemo s opažanjem da ako ništa ne poduzmemo u vezi s rizikom, pojedinac ili poduzeća zadržava mogućnost gubitka koji proizlazi iz takvog izlaganja, određivanje rizika s kojima se mora nešto učiniti svodi se na određivanje onih koji se mogu zadržati. Najvažniji čimbenik koji određuje rizike na koje se treba usredotočiti jest maksimalni mogući gubitak koji oni mogu uzrokovati. Neki gubici mogu biti financijski jako teški, doslovce uništavajući financijska sredstva, dok drugi uključuju samo manje financijske posljedice. Razina zadržavanja rizik je vezana uz ukupni iznos gubitaka koji poduzeće može podnijeti, a to pak ovisi o neto vrijednosti poduzeća, novčanom tijeku, rezervama likvidnosti i mogućnosti pribavljanja sredstva od vanjskih izvora u slučaju nužde“. (Vaughan, 1995: 34)

„Ako pojedinac može odrediti vjerojatnost događanja gubitaka, on je u boljoj poziciji za upravljanje rizikom nego što bi to bio slučaj da ne raspolaže takvom informacijom. Čak i ako je vjerojatnost gubitka mala, od primarnog je značenja potencijalna veličina. Prema tome, isto kao što potencijalna veličina gubitka može pokazati rizike prema kojima se nešto mora poduzeti, potencijalna veličina gubitka može pomoći risk menadžeru pri odlučivanju kako upravljati takvim rizikom. Visoka ili niska vjerojatnost gubitka predstavlja koristan pokazatelj koji je od instrumenata najprikladniji za upravljanje danim rizikom“. (Vaughan, 1995:34-35)

„Treće pravilo govori da bi trebala postojati razumna veza između troškova prijenosa rizika i vrijednosti koja se prenosi. Ono daje smjernice u dva pravca. Prvo, rizici se ne bi trebali zadržavati kada je njihov mogući gubitak velik, s druge strane, postoje brojni slučajevi kod kojih je premija nerazmjerno velika u odnosu na preneseni rizik. U posljednjem slučaju, premija predstavlja „puno“, dok je mogući gubitak „malo“. Pravilo „ne riskiraj puno za malo“ preporučuje da neke rizike koji uključuju gubitke ispod te maksimalne razine zadržavanja također treba prenijeti“. (Vaughan, 1995: 35-36)

6.7. Ocjena rizika

„Ocjena rizika je faza u procesu upravljanja rizikom u kojoj se utvrđuje intenzitet i učestalost pojedinog rizika. Tako se može utvrditi da mnogi rizici i ako se ostvare, neće predstavljati veliki problem za pojedinca, jer bi i ta šteta ako nastane, bila malena pa je stoga nije potrebno kontrolirati, kao što je to potrebno za velike i učestale rizike. Stavljajući u odnos maksimalnu štetu i svoju ukupnu imovinu ocjenjujemo visinu mogućeg gubika koji će pretrpiti nastupom rizika. Zato potencijalni osiguranici rangiraju rizike i štete prema njihovom relativnom značenju. Šteta koja može dovesti do propasti subjekta važnija je u programu upravljanja rizikom nego neka manja šteta. Na osnovi utvrđenog ranga šteta osoba koja upravlja rizikom izabire prikladnije metode upravljanja rizikom. Treba naglasiti da se štete koje se pojavljuju redovito i prema tome su predvidljivije, mogu tretirati kao operativni trošak poduzeća, dok se one koje osciliraju i imaju značajan financijski učinak moraju pokrivati nekom od dostupnih metoda pokrića rizika“. (Andrijašević, 1999: 12-13)

Distribucije veličine štete i njihove vjerojatnosti za zgradu čija je vrijednost 100.000 novčanih jedinica ilustrira sljedeća tablica: (Andrijašević, 1999: 13)

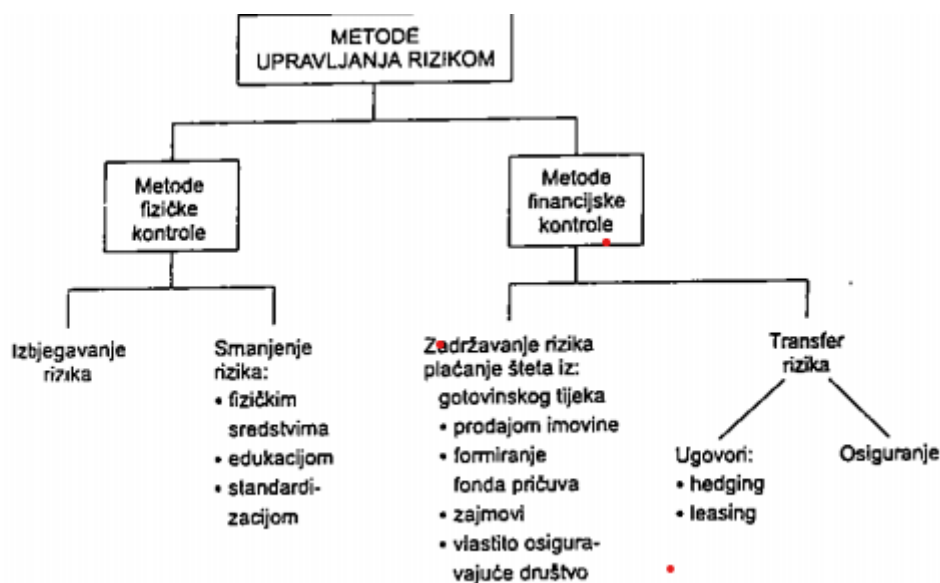
Veličina štete	Vjerojatnost
0– 100	0,8000
100– 1000	0,1500
1000– 10 000	0,0400
10 000– 50 000	0,0080
50 000– 75 000	0,0015
75 000–100 000	0,0005

Tablica 1: Distribucije štete i njihove vjerojatnosti

Iz tablice se može utvrditi da je čak 80% svih šteta manja od 100 novčanih jedinica, 15% iz je između 100 i 1000, a samo 4% štete je između 1000 i 10000 novčanih jedinica. Visina prosječne štete iznosi 720 novčanih jedinica i vjerojatnost nastanka velike štete tj štete iznad 10000 novčanih jedinica je 0,01%, što znači da na svakih 100 šteta jedna šteta iznad 10000 novčanih jedinica. Vrijednost predmeta osiguranja nam pomaže u određivanju visine štete. To je puna vrijednost određenog predmeta a u praksi se utvrđuje kao: trošak zamjene, prodajna cijena imovine, građevna vrijednost u posebno ugovorenim vrstama osiguranja zgrade i neto sadašnja vrijednost očekivanih budućih zarada koja se može ostvariti na toj imovini. (Andrijašević, 1999: 13-14)

6.8. Metode upravljanja rizikom

Metode upravljanja rizikom mogu se podijeliti u dvije skupine: (Andrijašević, 1999: 15)

Slika 2: Metode upravljanja rizikom

Metode fizičke kontrole su metode kojima se smanjuje broj i veličina štete a to su: izbjegavanje rizika i smanjenje veličine rizika. (Andrijašević, 1999: 14)

Izbjegavanje rizika je metoda kojom se koriste osobe sa visokim stupnjem odbojnosti prema riziku. Prednosti izbjegavanja rizika kao metode jest u tome što se otklanja sama mogućnost nastupa štete (npr. štete od poplava se mogu izbjeći tako da se izbjegava gradnja

u poplavnim područjima), a nedostatak što se neki rizici jednostavno ne mogu izbjeći (npr. smrt). Učestalost štete se može smanjiti: fizičkim sredstvima, edukacijom i standardizacijom (npr. ISO sustavom kontrole poslovanja od proizvodnje do prodaje proizvoda) (Andrijašević 1999: 15)

Intenzitet štete može se smanjiti: mjerama tehničke zaštite (npr. automatska signalizacija požara, prvom pomoći u poduzeću i sl.) i dislokacijom (npr. dislokacijom robe i proizvodnog procesa na više mjesta bitno će smanjiti intenzitet štete. (Andrijašević, 1999: 15)

Metode financijske kontrole su metode kojima se osiguravaju sredstva za pokriće štete a to su: zadržavanje rizika, transfer rizika i osiguranje. (Andrijašević, 1999: 14)

„Zadržavanje rizika je učinkovita metoda upravljanja rizika ako je očekivana šteta tolika da je može pokriti sam subjekt, ako je stupanj predvidljivosti štete visok, ako je dovoljno velik broj objekata izložen riziku pa postoji mogućnost unutarnje kompenzacije rizika i ako su unaprijed formirani fondovi dovoljni za pokriće očekivanih šteta. Prednosti zadržavanja rizika u vlastitom pokriću su: izravna zainteresiranost poduzetnika za primjenu mjera kojima će se smanjiti i kontrolirati rizik i jednostavnost u naknadi štete unutar samog gospodarskog subjekta. Nedostaci zadržavanja rizika u vlastitom pokriću su: nemogućnost pokrića gubitka ako nastanu katastrofalne štete i pomanjkanje potrebnih statističkih podataka za ocjenu očekivanih šteta“. (Andrijašević, 1999: 16-17)

„Transfer rizika je metoda prijenosa rizika na drugoga. Rizik se može prenijeti na nekoliko načina a to su: ugovorom, kupnjom ili prodajom future ugovora i lizingom, kada se rizik prenosi na korisnika. Prednosti ove metode su u tome što se mogu prenositi rizici koji nisu komercijalno osigurljivi. Nedostaci metode su u tome što se transfer rizika ne mora ostvariti zbog nedorečenosti ugovora ili zato što korisnik ne može pokriti štetu pa rizik ostaje na davatelju lizinga“. (Andrijašević, 1999: 17)

„Osiguranje je jedna od najsigurnijih metoda pokrića rizika a pruža sljedeće usluge“:

- „Jamstvo da će se po nastupu osiguranog rizika isplati odšteta ili osigurana svota“.
- „Organiziranje zajednice rizika znači da se štete koje su nastale pojedincima raspodjeljuju na sve članove rizične zajednice“.
- „Ulaganjem tehničkih sredstava osiguravatelj ostvaruje dohodak koji se u pravilu vraća osiguranicima kao sniženje premijskih stopa“.
- „Osiguravatelj raspolaže potpunim saznanjima o riziku kojemu je osiguranik izložen“. (Andrijašević, 1999: 18)

„Osiguranje kao metodu pokrića rizika karakterizira prijenos rizika na osiguravatelja. Svaki subjekt koji je izabrao osiguranje kao metodu pokrića rizika treba odrediti rizike koje će biti pokriveni osiguranjem. Subjekt bi trebao usporediti visinu uplaćene premije s visinom naknade koju je primio od osiguravatelja radi primjene eventualnog bonusa. Osiguranik bi trebao upoznati sve osobe koje vode pojedine sektore poslovanja o sklopljenom osiguranju kako bi u slučaju štete mogle primijeniti odgovarajuće postupke za zaštitu prava i obveza“. (Andrijašević, 1999: 18)

„Prednosti osiguranja kao jedne od metoda pokrića rizika su naknada štete, smanjenje neizvjesnosti u poslovanju, davanje savjeta osiguranicima o preventivnim mjerama koje treba poduzeti i niži operativni dohodak budući da premija osiguranja predstavlja trošak poslovanja. Nedostaci su izdaci za premiju osiguranja, utrošeno vrijeme za izbor osiguravatelja, ugovaranje pokrića, uvjete osiguranja i visine premije“. (Andrijašević, 1999: 19)

6.9. Metode pokrića rizika

Izbor metode pokrića rizika određuju mnogi čimbenici: intenzitet i učestalost štete, maksimalna moguća visina štete, troškovi i dostupnost novih metoda pokrića. Promjenom čimbenika mijenja se i metoda pokrića rizika. Ipak postoje načela kojih se treba pridržavati u upravljanju rizikom a to su: (Andrijašević, 1999: 19-20)

- Izbjegavanje rizika: treba izbjegavati rizike visokog stupnja učestalosti i visokog intenziteta štete
- Kontrola štete: za rizike koji se ne mogu izbjeći treba predvidjeti preventivne mjere kojima će se smanjiti njihov intenzitet. Potrebno je analizirati troškove i koristiti i ako je rizik prisutan, treba donijeti odluku da li ga zadržati ili ga prenijeti u cijelosti ili djelomično
- Zadržavanje i osiguranje: ove dvije metode pokrića rizika obično se kombiniraju i odabire se najpovoljnija kombinacija. Menadžment poduzeća odlučuje koje će rizike zadržati, a koje prenijeti. Rizike koji imaju nizak očekivani intenzitet i nisku učestalost treba zadržati, a rizike visokog intenziteta ali niske učestalosti treba prenijeti u osiguranje. Ako rizici imaju visoki stupanj učestalosti, a nizak intenzitet optimalno je kombinirati metodu zadržavanja i metodu kontrole štete.

Na donošenje odluke o sklapanju osiguranja utječe i sustav oporezivanja odnosno porezni tretman premija osiguranja i primljenih odšteta. Stabilnost odnosno nestabilnost gospodarstva također utječe na izbor metode upravljanja rizikom te na stupanj pokrića osiguranjem. U

uvjetima inflacije postoji opasnost da svote osiguranja i naknada štete padnu ispod vrijednosti osiguranog predmeta odnosno odštete. (Andrijašević, 1999: 20)

Izbor metode upravljanja rizikom prikazuje sljedeća tablica: (Andrijašević, 1999: 21)

Rizik	Učestalost šteta	Intenzitet šteta	Metoda upravljanja rizikom
I	Niska	Nizak	Zadržavanje
II	Visoka	Nizak	Kontrola šteta i zadržavanje rizika
III	Niska	Visok	Osiguranje
IV	Visoka	Visok	Izbjegavanje

Tablica 2: Izbor metode upravljanja rizikom

Za prvi slučaj, kada je niska učestalost i nizak intenzitet onda je primjerena metoda pokriva rizika zadržavanjem, zato što imamo mali broj nastalih šteta i financijski nisu značajne pa se mogu pokriti samoosiguranjem

Za drugi slučaj, kada je učestalost visoka, a intenzitet nizak primjerena metoda usmjerena je na smanjivanje učestalosti kontrolom štete. Budući da su štete regularne i predvidljive, može se primijeniti i metoda zadržavanja

Za treći slučaj, kada je učestalost štete niska, ali visoki intenzitet, osiguranje je jedina primjerena metoda upravljanja rizikom, zato što visok intenzitet štete ukazuje na mogućnost velike štete, budući da je učestalost niska, cijena takvih osiguranja je prihvatljiva

Četvrti slučaj predstavlja najveću rizičnost jer su učestalost i intenzitet šteta visoki pa je primjereno ovakav rizik izbjeći. Veliki rizik ne želi primiti ni osiguravatelj, jer je teško kalkulirati visinu i vjerojatnost štete, a ne želi ga primiti ni osiguranik, jer bi premija bila previsoka. (Andrijašević, 1999: 21)

6.10. Solvency II

„Solvency II je novi zakonodavni i regulatorni okvir ukupnog poslovanja društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Europskoj uniji. Ključne promjene odnose se na nova pravila solventnosti i upravljanja rizikom, što se često podrazumijeva pod pojmom Solvency II. Temeljni ciljevi Solvency II su zaštita osiguranika, postavljanje granice solventnosti koja će predstavljati ukupnu izloženost svim rizicima, anticipiranje tržišnih promjena, utemeljenost na principima, a ne na strogim pravilima, te održavanje financijske stabilnosti“.⁷

„U okviru Solvency II, svi rizici u poslovanju društava za osiguranje i društava za reosiguranje trebali bi biti kvantitativno i kvalitativno prepoznati i upravljani. Današnji sustav regulacije adekvatnosti kapitala i granice solventnosti osiguratelja i reosiguratelja u upotrebi je još od 1970., a posljednje izmjene doživio je 2002. godine. Zasnovan je na pravilima i mjerama koje definiraju granicu solventnosti koju moraju ispuniti osiguratelji. To je jednostavan model koji uzima u obzir samo rizik osiguravatelja na principu indeksa premije i šteta“.⁸

Slika 3: Struktura Solvency II

⁷ www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/ (Pristupio: 13.09.2020.)

⁸ www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/ (Pristupio: 13.09.2020.)

Solvency II se često dijeli u tri stupa. Prvi stup odnosi se na kvantitativne mjere, drugi na sustav upravljanja rizicima i nadzor na poslovanjem društva od strane nadzornog tijela, a treći na tržišnu disciplinu i veću transparentnost poslovanja. Prvi stup predstavlja kvantitativne mjere, u koje ubrajamo granicu solventnosti, minimalni potrebni kapital koji je potreban za poslovanje, vlastita sredstva koja koristimo, naša ulaganja, kapitalna oslobođenja, interne modele koje koristimo u poslovanju, standardna formula, tehničke pričuve i vrednovanje ulaganja. Drugi stup predstavlja proces nadzora u koji ubrajamo sustav upravljanja, internu kontrolu, upravljanje rizikom, stres testove, stalnu kontrolu poslovanja, izloženost riziku i proces supervizije. Treći stup odnosi se na tržišnu disciplinu u koju ubrajamo izvještavanje, transparentnost poslovanja, MRS I MSRI.⁹

„Utjecaj implementacije Solvency II na poslovanje društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Republici Hrvatskoj mogao bi se očitovati u“:

1. Većoj zaštiti osiguranika i većoj transparentnosti,
2. Solvency II će poboljšati upravljanje rizicima. Upravljanje rizicima će imati središnje značenje u upravljanju društvima osiguranja,
3. Pretpostavka je da će Solvency II povisiti razinu potrebnog kapitala što bi moglo rezultirati daljnjim povećavanjem kapitala,
4. Veća diverzifikacija rizika,
5. Negativni učinci mogli bi biti izraženi kod malih i srednjih osiguratelja i ostalih osiguratelja koji neće moći uložiti financijska sredstva u poslovanje¹⁰

⁹ www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/ (Pristupio: 14.09.2020.)

¹⁰ www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/ (Pristupio:14.9.2020).

7. Reosiguranje

„Reosiguranje je posebna djelatnost osiguranja kod koje osiguratelj (reosiguranik, cedent) prenosi na reosiguratelja (cesionara) dio rizika koji je prethodno preuzeo u osiguranje i za uzvrat plaća reosiguratelju premiju reosiguranja“.¹¹

Zaštita od rizika je temeljna osnova osiguranja, suosiguranja, i reosiguranja. Sve vrste osiguranja i reosiguranja imaju tri osnovne funkcije to su: zaštitna funkcija (čuvanje imovine i osoba), financijska funkcija (prikupljanje novčanih sredstva) i socijalnu funkciju (poboljšanje životnih uvjeta). Reosiguravaju se sve vrste osiguranja, u sustavu osiguranja reosiguranje, kao pravni i ekonomski institut ima izuzetnu važnost. Reosiguranje je osiguranje osiguratelja, odnosno osiguranje kod kojeg jedan osiguratelj prenosi na reosiguravatelja svoje rizike i on onda plaća premiju reosiguravatelju. Za svaku nacionalnu ekonomiju sustav reosiguranja ima izuzetnu veliku važnost, jer se enormno veliki i teški rizici institutom reosiguranja otklanjaju s jednog osiguratelja na više reosiguratelja. Prema načinu izravnjanja rizika najvažnije su vrste osiguranja: osiguranje, reosiguranje i suosiguranje. Kod osiguranja do izravnjanja rizika dolazi unutar određenog društva za osiguranje. Kod suosiguranja dolazi do vanjskog izravnjanja rizika (tzv. Horizontalna, primarna ili direktna raspodjela rizika) između više lančano povezanih osiguratelja i jednog osiguranika, dok kod reosiguranja dolazi do vanjskog izravnjanja rizika (tzv. Vertikalna, sekundarna ili indirektna raspodjela rizika) između jednog osiguratelja i jednog ili više reosiguratelja. Do suosiguranja onda dolazi kada više osiguratelja dogovorno između sebe dijele rizik iste vrste koji se odnosi na isti predmet osiguranja pri čemu svaki na sebe preuzima dio osigurane svote, ali tako da ukupan zbroj njihovih pokrića ne prelazi osiguranu vrijednost, odnosno osiguranu svotu. Suosiguranje je zapravo dijeljenje jednog rizika na nekoliko dijelova i onda svaki suosiguratelj preuzima dio tog rizika u izravno pokriće.¹²

¹¹ (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52478>) (pristupio: 30.08.2020.)

¹² (<https://hrcak.srce.hr/209552>) (pristupio: 29.08.2020.)

7.1. Pojam reosiguranja

„U mnogo slučajeva osiguratelj mora preuzeti rizike koji po visini svote osiguranja prelaze njegov kapacitet kao i koje nije u mogućnosti sam izravnati. Tada on putem reosiguranja povećava kapacitet preuzimanja rizika u osiguranje i tako štiti vlastitu sigurnost i sigurnost svojih osiguranika. Potreba za reosiguranjem nastaje učestalog rizika koji utječe na poslovanje i povećavanja vrijednosti štete. Reosiguranju nije cilj zaštita osiguratelja u slučaju nižeg ostvarenog dohotka, nego pokrivanje rizika iz sklopljenog ugovora o osiguranju. Suprotno tome, ako se rizik dijeli u suosiguranju, tada više osiguravatelja sudjeluje u pokrivanju određenog rizika. Osiguravatelji su navedeni u polici osiguranja i poznati su osiguraniku kojem odgovaraju u visini preuzete obveze“. (Andrijašević, 1999: 305)

Reosiguravatelj može sukladno načelu reosiguranja dio preuzetog rizika koji prelazi njegov kapacitet prenijeti u pokrivanje drugom reosiguravatelju takav prijenos rizika naziva se retrocesija. Retrocesija predstavlja dijeljenje rizika primljenog u osiguranje i ustupanje njegovog dijela u pokrivanje drugom reosiguravatelju. Kao što je osiguranje „osiguranje osiguravatelja“ tako je retrocesija „osiguranje reosiguravatelja“. Reosiguravatelj koji daje dio primljenog rizika u pokrivanje drugom reosiguravatelju je retrocedent, a reosiguravatelj koji preuzima dio ponuđenog rizika u pokrivanje je retrocesionar. U toj raspodijeli rizika postoji opasnost ne samo teoretska nego i stvarna da primjenom sistema retrocesije određeni reosiguravatelj primi neizravno od drugog reosiguravatelja dio obveze upravo onog rizika koji je već i sam dao u osiguranje i od kojeg si je zadržao dio koji u potpunosti angažira njegove vlastite mogućnosti. Raspodjela rizika, a osobito aktivni poslovi reosiguranja trže veliku opreznost i svestranu analizu ponuđenih poslova odnosno rizika. Za razliku od osiguranja koje redovito ima nacionalni karakter, reosiguranje pretežno ima međunarodni značaj, jer se zaštita osiguravatelja može provoditi i u inozemstvu, osobito kada se radi o velikim rizicima. (Andrijašević, 1999: 305)

7.2. Svrha i ciljevi reosiguranja

„Danas gotovo da ne postoji rizik koji prijeti djelomičnom ili potpunom uništenju materijalnih ili kulturnih dobara koji se ne može zaštititi osiguranjem. Međutim, mnogo je rizika čijim bi ostvarenjem nastale štete koje ne bi mogle nadoknaditi ni najveća osiguravajuća društva u svijetu. Tu tvrdnju moguće je argumentirati vrijednošću velikih predmeta osiguranja npr. nuklearna elektrana, rafinerija nafte, itd. Takvi predmeti osiguranja mogu imati vrijednost od više stotina ili tisuća milijuna USD, a oni mogu biti izloženi brojnim rizicima i pored mjera preventivne zaštite. Uništavanje takvih kapaciteta predstavljalo bi veliki izdatak za pojedine zemlje, a kamoli za neko osiguravajuće društvo. Pojam reosiguranje znači fazu neizravnog prijenosa dijela obveze iz ugovora o osiguranju bez ingerencije ili sudjelovanja osiguranika. Zato je reosiguranje vertikalna podjela rizika, koji se u odnosu osiguratelj-osiguranik ne mijenja, ali može i ne mora zaustaviti kod jednog reosiguratelja. Iz toga proizlazi da je reosiguranje sekundarna ili indirektna raspodjela iz osiguranja. Reosiguranje nije samo pravni nego prije svega ekonomski institut, pa je njegova uloga višestruka u gospodarstvu svake osobe. Promatran sa ekonomskog stajališta, najvažnija premisa reosiguranja je kojom se otklanjaju ili bar ublažuju opasnosti od enormno velikih opterećenja fondova osiguranja, ili čak nacionalnog bogatstva neke regije ili države. Sa stajališta osiguratelja heterogeni i svi ostali veliki rizici, koji se ne bi mogli izravnati raspoloživim kapitalom putem reosiguranja, pretvaraju se za osiguratelja u homogene rizike, primjerene strukturi njegovih portfolija, jer se višak dijela obveze takvih rizika prenosi u pokriće reosiguravatelja. Uporište u takvoj tvrdnji našla je i uzrečica: „dobro osiguranje počinje reosiguranjem!“ Kada se reosiguranje razmatra kao pravni institut, treba imati na umu činjenicu da samo punovažni ugovor o reosiguranju predstavlja puno važni ugovor o osiguranju. To zapravo znači da s samo sklapanjem ugovora o osiguranju između osiguranika i osiguratelja može ostvariti zadaća reosiguranja: naknada dijela štete direktnom osiguratelju“.¹³

¹³ (<https://hrcak.srce.hr/209552>) (pristupio: 29.08.2020.)

7.3. Vrste reosiguranja

Reosiguranje može biti proporcionalno i neproporcionalno. Kod proporcionalnih reosiguranja reosiguravatelj prihvaća fiksnu proporciju udjela u mogućoj obvezi osiguravatelja, dok kod neproporcionalnih reosiguranja obveza reosiguravatelja dolazi do izražaja samo u slučaju ako ugovoreni iznos. (Andrijašević, 1999: 311-312)

Slika 4: Vrste reosiguranja

„Proporcionalno reosiguranje može se dogovoriti kao kvotno reosiguranje i reosiguranje viška svote. Kvotno reosiguranje je najjednostavniji oblik proporcionalnog reosiguranja kojim cedent osigurava određeni dio svakog preuzetog rizika, bez obzira na osiguranu svotu. Prednost tog osiguranja je jednostavnost primjene, jer kad je ugovor zaključen, za njegovu primjenu nije potrebna velika administracija i stručna obrada. Za reosiguravatelja to znači da će dobiti premiju proporcionalno od svakog rizika dobrog i lošeg, koji je primio u reosiguranje a time ostvaruje uravnotežen portfolio. Nedostatak kvotnog reosiguranja je što cedent ne može selektirati rizik koji predaje u reosiguranje, pa u reosiguranje ulaze i oni rizici koje je cedent mogao, s obzirom na svoj financijski kapacitet zadržati u som portfoliju. Kvotno reosiguranje štiti one portfolije ili dijelove portfolija u kojima je udio djelomičnih šteta velik“. (Andrijašević, 1999: 312-313)

Karakteristika reosiguranja viška svote je pokrivanje dijela rizika koji prelazi samopridržaj osiguravatelja koji se u terminologiji naziva maksimum ili maksima. Kod reosiguranja viška svote cedent odlučuje koji će dio svote dati u reosiguranje, a to je onaj dio koji prelazi visinu njegovog samopridržaja. Prema tome kod reosiguranja viška svote ne

postoji obveza osiguravatelja da preda u reosiguranje kvotu svih osiguranja. (Andrijašević, 1999: 314)

„Samopridržaj osiguratelja je dio osigurane svote, koji osiguratelj zadržava u vlastitom pokriću i ne pokriva ga reosiguranjem“.¹⁴

Utvrđivanjem visine samopridržaja i njegovom primjenom cedent revidira portfolio. Od heterogenih rizika koje je preuzeo sklapanjem ugovora o osiguranju zadržava samo dio i tako ostvaruje rizičnu homogenost portfolija. Dio obveze iz osiguranja koje prelazi samopridržaj daje se kao ekscedent u reosiguranje. Ugovorom se redovito utvrđuje maksimalna visina ekscedenta do koje reosiguravatelj preuzima pokriće, to se utvrđuje brojem samopridržaja iznosa limita osiguravatelja i naravno reosiguravatelj mora znati točan iznos portfolija. (Andrijašević, 1999: 314)

„Raspodjela rizika se može utvrditi ili na osnovi svote osiguranja ili na osnovi najveće vjerojatne štete (PML). Za rizike kod kojih može doći do totalne štete raspodjela rizika se utvrđuje na osnovi svote, a za rizike kod kojih ne postoji mogućnost totalne štete raspodjela se obavlja na osnovi PML-a. Maksimalno vjerojatna šteta se izražava u postotku od svote osiguranja. Utvrđivanje PML-a je od posebnog značenja za politiku reosiguranja, jer se time određuje i samopridržaj osiguravatelja. „Osiguravatelj najčešće određuje samopridržaj na osnovi svih rizika koje predaje u reosiguranje u jednoj svoti. Nedostatak reosiguranja viška svote je u neuravnoteženom portfoliju cedenta, Ako bude više šteta, to će se odraziti na ekonomsku snagu reosiguravatelja, a ne i na cedenta. Povećavaju se i troškovi administracije, jer je neophodno pratiti iznose preuzetih rizika od samog zaključivanja ugovora o osiguranju“. (Andrijašević 1999: 314-315)

„Neproporcionalni ugovori o reosiguranju su ugovori o reosiguranju viška štete i reosiguranje tehničkog rezultata. Reosiguranje viška štete pokriva sve štete koje prijelaze visinu samopridržaja osiguravatelja. Dakle reosiguravatelj naknađuje svaku štetu koja je iznad ugovorenog iznosa. Osigurana svota pri tom nema nikakvog utjecaja na visinu obveze reosiguravatelja. Ovakav ugovor štiti osiguravatelja od velikih šteta koje su nastale utjecajem rizika“. (Andrijašević 1999: 317)

Za razliku od svotnog reosiguranja u kojem reosiguravatelj sudjeluje u svakoj šteti bez obzira na njezinu veličinu, u reosiguranju viška štete reosiguravatelj učestvuje u naknadi štete samo iznad utvrđenog prioriteta osiguravatelja. Svoj prioritet osiguravatelj utvrđuje u odgovarajućem iznosu na razini iznad koje želi da mu višak štete nadoknadi reosiguravatelj.

¹⁴ <http://optimarisk.hr/osigurateljini-pojmovi> (pristupio: 31.08.2020.)

Tako svaku štetu manju od prioriteta plaća osiguravatelj, a onu iznad snose osiguravatelj i reosiguravatelj. (Andrijašević 1999: 317)

Reosiguranje tehničkog rezultata je takav oblik reosiguranja u kojem reosiguravatelj preuzima isplatu iznosa šteta koji premašuje unaprijed utvrđen godišnji iznos. Iznos šteta određuje se redovito u postotku od tehničke premije kao donja granica, s time da se ograničava pokriće reosiguravatelja. (Andrijašević 1999: 320)

Ovaj oblik reosiguranja za osiguravatelja je povoljan, jer on unaprijed zna svoje obveze. Jedini problem za njega može nastati ako štete prijeđu limit obveze reosiguravatelja, pa višak štete iznad limita pada na teret osiguravatelja. Iz obilježja vrsta reosiguranja može se zaključiti da kvotno reosiguranje, reosiguranje viška svota i reosiguranje viška šteta na osnovi rizika smanjuje veličinu zadržanih individualnih šteta. (Andrijašević 1999: 321)

Osim proporcionalnih i neproporcionalnih vrsta reosiguranja postoje još vrsta reosiguranja a to su: potpuno reosiguranje, aktivno i pasivno reosiguranje, obvezatno i dobrovoljno reosiguranje. Kada se prenesu obveze iz ugovora o osiguranju u pokriće reosiguranja radi se o potpunom reosiguranju. Do takvog reosiguranja dolazi samo u izuzetnim situacijama, jer u standardnim uvjetima cedent tj. osiguratelj zadržava određeni li ugovoreni samoprdržaj, odnosno svoje sudjelovanje u dijelu rizika prema raspoloživom kapitalu. Vrlo često reosiguravatelj uvjetuje samoprdržaj cedenta i kao jamstvo kvalitete poslova koje preuzima u pokriće. Pravnoekonomski odnos u reosiguranju nastaje isključivo između osiguratelja i reosiguratelja. Osiguratelj ustupa dio svoje obveze pokriće reosiguravatelja, koji preuzima ustupljenu obvezu u svoje pokriće. Preuzimanje rizika u pokriće reosiguratelja predstavlja aktivno reosiguranje, dok davanje, odnosno ustupanje dijela obveze u pokriće reosiguratelja predstavlja pasivno reosiguranje. Reosiguranje je pasivno za osiguratelja, jer se on prijenosom dijela obveze iz osiguranja oslobađa vlastitog aktivnog pokrića za cedirani rizik, dok je aktivno za reosiguratelja koji preuzima ustupljenu obvezu u aktivno pokriće. Obvezatno reosiguranje je takvo reosiguranje koje nastaje na temelju ugovora o reosiguranju sklopljenom po sili zakona. Obvezatno reosiguranje može biti samo način posebne državne kontrole u sustavu osiguranja, a ako se ugovor o reosiguranju sklapa po slobodnoj volji ugovornih stranaka riječ je o dobrovoljnom reosiguranju.¹⁵

¹⁵ (<https://hrcak.srce.hr/209552>) (pristupio: 29.08.2020.)

7.4. Utvrđivanje premije u osiguranju

U proporcionalnom reosiguranju reosiguravatelj i osiguravatelj dijele premiju proporcionalno podjeli obveze iz osiguranja, ako je kvota osiguranja 60% onda je i kvota premije 60%. u proporcionalnom reosiguranju uobičajeno je da reosiguravatelj odobri proviziju (diskont) za dobiveni posao kao svoj „doprinos“ za provizije i troškove poslovanja osiguravatelja. Diskont se ne može smatrati brokeražom, jer je brokeraža naknada brokeru za njegovo posredovanje. Reosiguravatelj može stimulirati osiguravatelja da s njim zaključi posao na taj način da mu uz proviziju odobri dodatnu proviziju za pozitivne tehničke rezultate i proviziju prema ustupljenoj premiji koja se smanjuje s porastom kvote štete. (Andrijašević, 1999; 322)

Kalkulacija premije u neproporcionalnom reosiguranju je mnogo složenija nego u proporcionalnome, osobito za gornju granicu i pokriva katastrofalnih šteta za koje reosiguravatelj nema dovoljno iskustvenih podataka. Tada se premija utvrđuje u paušalnom iznosu ili se ugovara određeni postotak na ukupnu godišnju premiju. (Andrijašević, 1999; 322)

Za obračun premije primjenjuju se sljedeće metode: (Andrijašević, 1999; 322-323)

- Obračun premije na osnovi „burning cost“ gdje se premija obračunava na taj način da se utvrdi minimalna i maksimalna premijska svota pa se ovisno o odnosu iznosa premije i isplaćenih šteta obračunava premijska stopa.

Primjer kalkulacije premije na bazi kretanja šteta u tri godine

godina	štete reosiguravatelja	neto premijski prihod osiguravatelja	"burning cost"
	<i>a</i>	<i>b</i>	$a / b \times 100$
1	48 850	4 500 000	1,09
2	65 100	4 000 000	1,63
3	31 000	3 750 000	0,83
	144 950	12 250 000	1,18 = trogodišnji prosjek

Tablica 3: Primjer kalkulacije premije na bazi kretanja štete

Trogodišnji prosjek korigira se faktorom koji obično iznosi 100/70, pa je premijska stopa $1,18 \times 100/70 = 1,686\%$. Osiguravatelj je tako zainteresiran da mu štete ne rastu, jer mu onda reosiguravatelj zaračunava sve veću stopu premije reosiguranja (burning cost)

- Obračun premije pro rata i u više razina odnosno u višem i nižem iznosu. Cilj je da se osiguravatelj ne opterećuje visokim premijama za povišeno pokriće koje bi morao ugovoriti u ugovoru o reosiguranju

7.5. Sklapanje ugovora o reosiguranju

Način ugovaranja ugovora o reosiguranju ovisi o: vrsti osiguranja, obujmu i veličini rizika, financijskom položaju osiguravatelja, sklonosti menadžmenta, iskustvu osiguravatelja u vez šteta i poslovnom iskustvu u reosiguranju.

Reosiguranje viška svote se u pravilu, ugovara za velike individualne rizike, ali se i za takve rizike ugovara i reosiguranje viška štete. Reosiguranje viška svote često se provodi u kombinaciji s kvotnim reosiguranjem. za rizike koji nastaju iz jednog događaja ugovara se reosiguranje na načelu viška šteta na osnovi događaja za koji se ugovara potreban broj razina kako bi se postigao što viši limit pokrića. Ugovara se maksimalna obveza po cijelom događaju, pa je tako u sudaru automobila limit odgovornosti osiguravatelja limitiran po događaju, a ne po polici. U životnom osiguranju primjenjuju se metode proporcionalnog reosiguranja, a vrlo rijetko neproporcionalnog reosiguranja na osnovi akumulacije šteta koje bi nastale od jednog događaja. (Andrijašević, 1999; 324)

„Bitnim elementima ugovora o reosiguranju su“:¹⁶

- „Predmet reosiguranja a to su zapravo premija i naknada iz reosiguranja ili druga činidba reosiguratelja, ako je bitan uvjet posla po naravi, ili pak po volji stranaka“.
- „Rizik reosiguranja je zapravo dio rizika iz ugovora o osiguranju i on kao neizvjestan događaj ima svoja obilježja: događaj mora biti moguć, događaj mora biti neizvjestan, događaj mora biti neovisan o volji osiguranika“.
- „Svota reosiguranja je dio svote osiguranja koju je cedent primio od reosiguravatelja, odnosno ustupio u pokriće reosiguranja“.
- „Premija osiguranja je po svojoj pravnoj prirodi iznos na koji reosiguratelj ima pravo od cedenta iz ugovora o reosiguranju, kada cedent plati premiju stječe prava iz ugovora o reosiguranja. Premija reosiguranja mora biti određenja ili odrediva, mora biti određena sukladno načelima savjesnosti, poštenja i morala i mora biti novčano izražena“.

¹⁶ (<https://hrcak.srce.hr/209552>) (pristupio: 29.08.2020.)

U svijetu se poslovima reosiguranja bave specijalizirani reosiguravatelji. Međutim i znatan broj direktnih osiguravatelja bavi se i poslovima reosiguranja i ti radi reciprociteta tj. da se odljev premije u reosiguranje pokrije priljevom premije aktivnih poslova reosiguranja. Najveći reosiguravatelji 2018. godine bili su: Swiss Re Ltd. i Munich Reinsurance Company, koji pokrivaju više os 40% reosiguranja u svijetu.

Reosiguravatelji	Neto prihodovana premija reosiguranja u milijunima američkih dolara	Struktura
Swiss Re LTD.	36.406	20,39%
Munich Reinsurance Company	35.814	20,06%
Hannover Ruck S.E.4	21.952	12,30%
SCOR S.E.	17.466	9,78%
Berkshire Hathaway Inc.	15.736	8,61%
Lloyd's	14.064	7,88%
China Reinsurance Corporation	11.564	6,48%
Reinsurance Group of America Inc.	11.341	6,35%
Great West Lifeco	7.737	4,33%
Korean Reinsurance Company	6.803	3,81%
Ukupno	178.523	100%

Tablica 4: Neto premija reosiguranja najvećih reosiguravatelja u 2018.¹⁷

¹⁷ (<https://www.reinsurancene.ws/top-50-reinsurance-groups/>) (Pristupio: 31.8.2020.)

7.6. Metode i specifičnosti u poslu reosiguranja

Reosiguranje se može provesti na različite načine: pojedinačno za svaki rizik, ugovorno za sve rizike, ili kao njihova kombinacija. Metode reosiguranja su: fakultativno (pojedinačno), ugovorno (obvezno) reosiguranje, fakultativno-ugovorno i pul: (Aandrijašević, 1999; 310-311)

- „Fakultativno reosiguranje je oblik reosiguranja, gdje se svaki rizik pojedinačno predaje u reosiguranje. Tako reosiguravatelj može pratiti visinu svoje obveze po svakom riziku ili skupini rizika. Ovo reosiguranje je poprilično nesigurno za cedenta, pa je ugovorno reosiguranje za njega povoljnije“.
- „Obvezno reosiguranje je obvezno na temelju ugovora o reosiguranju, karakterizira ga sporazum između osiguravatelja i jednog ili više reosiguravatelja kojim osiguravatelj cedira, a reosiguravatelj automatski prihvaća svako reosiguranje koje udovoljava uvjetima iz ugovoru“.
- „Fakultativno-ugovorno reosiguranje je ugovor u kojem osiguravatelj može neki rizik cedirati, a reosiguravatelj je obvezan prihvatiti takav cedirani rizik“.
- „Pulovi za reosiguranje su udruženja reosiguravatelja u kojima se po već unaprijed utvrđenom ključu raspodjeljuju rizici na svakog člana pula. To znači da rizik koji unosi jedan član ulazi u obvezu svih članova pula“.

Poslovi reosiguranja su specifični u odnosu na poslove osiguranja, jer se u reosiguranju primjenjuje: (Andrijašević, 1999; 309)

- Reciprocitet u reosiguranju je sporazum kojim cedent za ustupljeni rizik dobiva od svog reosiguravatelja u vlastito pokriće adekvatni dio rizika. Na taj način nastavlja se proces atomizacije i prostorne disperzije rizika, a cedent u visini premije za primljeni rizik pokriva odlijevanje svoje premije za ustupljeni rizik prihodom, koji mu daje reosiguravatelj kao premiju za rizik koji je dao u pokriće cedentu kao reciprocitet.
- Depozit reosiguravatelja se ogovara u određenoj visini premije reosiguranja koju je reosiguravatelj dužan platiti ustupljeni dio svoje obveze. U sistemu reosiguranja svota obično se ugovara 40-60% od premije reosiguranja kao iznos depozita i garancije reosiguravatelja za izvršenje svoje obveze prema osiguravatelju. Obračunavanje depozita s reosiguravateljem obavlja se potkraj poslovne godine.

8. Socijalno osiguranje

Socijalno osiguranje je najvažniji oblik socijalne zaštite zaposlenih i osoba koje oni uzdržavaju. Prava na davanja iz socijalnog osiguranja temelje se na zaposlenosti i plaćanju doprinosa, a visina davanja u pravilu je vezana uz visinu doprinosa koje su, prije nastupanja socijalnog rizika, uplaćivali osiguranici.¹⁸

8.1. Pojam socijalnog osiguranja

Nastanak socijalnog osiguranja i skrbi usko je povezan s nesigurnošću i potrebom čovjeka da se osigura za slučaj nastanka određeno neželjenog događaja. Njegov osobni smisao ja namjera da se smanje rizici kojima su pojedinci izloženi i to tako da ih se prebaci na državna tijela koja su osposobljena za snošenje takvih rizika. Ustroj sustava socijalnog osiguranja sastavni je dio socijalne politike, a njezin najvažniji cilj je dobrobit građana, tj. zadovoljavanje njihovih osnovnih potreba, ujednačavanje njihovih životnih šansi i ostvarene socijalne sigurnosti. Sustav socijalnog osiguranja, osim što obuhvaća naknade prihoda za vrijeme nezaposlenosti i starosti, bolesti, davanja, te davanja za zdravstvenu zaštitu, može uključivati i primjerice, stambenu politiku. (Šimurina, 2012; 51)

U situacijama u kojima pojedincu zbog nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti za rad ili starosti izostaje dohodak, ugrožen je njegov opstanak ali i opstanak njegove obitelji. Radi umanjivanja ili izbjegavanja takvih rizika pri primarnoj raspodijeli dohotka, država intervenira sustavom sekundarne raspodjelu, provodeći je putem sustava socijalne sigurnosti. Ovisno o tome o kojem je osiguranom riziku riječ, doprinose za socijalno osiguranje moguće je klasificirati kao doprinose za slučaj odlaska u mirovinu, invalidnosti, nezaposlenosti, nesreće na radu, trudnoće ili bolesti. Zajednička obilježja osiguranih rizika su: obvezatnost plaćanja, prisilnost, zakonska reguliranost, povezanost naknada i uplaćenih doprinosa, isplata naknade po nastupu osiguranog slučaja, opterećenje ograničenog broja osiguranika, utjecaj na preraspodjelu dohotka, osnovica za plaćanje doprinosa je dohodak (Šimurina, 2012; 51-52)

¹⁸ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56940> (pristupio 01.09.2020.)

Danas su u Republici Hrvatskoj prisutni sustavi socijalnog osiguranja koji zaposlenim građanima i njihovim obiteljima jamče pravo na socijalnu sigurnost, jamče slabim, nemoćnim i drugim nezbrinutim građanima pravo na pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba, a svim građanima jamče pravo na zdravstvenu zaštitu. Također valja naglasiti da su obitelj, djeca i mladež, kao i hendikepirane i nemoćne osobe pod posebnom zaštitom države. (Šimurina, 2012; 53)

8.2. Doprinosi za socijalno osiguranje

Doprinosi za socijalno osiguranje vrsta su izravnih, obveznih nameta kojima se financira sustav socijalnog osiguranja građana kao što je na primjer mirovinsko ili zdravstveno osiguranje. Doprinosi se obično ubiru iz plaće (tj. na teret zaposlenika) i na plaću (tj. na teret poslodavca).¹⁹

Doprinosi za socijalno osiguranje može se shvatiti kao prisilne prihode nasuprot kojima se nalazi jedna posebna, specijalna protunaknada, osiguranje u slučaju nastupa rizika bolesti, nesreće, nezaposlenosti, invalidnosti, starosti. Nasuprot tome su porezi prisilni prihodi iz kojih ne proizlazi i pravo njihova obveznika na direktnu, specijalnu protunaknadu odnosno protuuslugu. Drugim riječima kod socijalnog osiguranja između doprinosa i usluge uspostavljen je određeni odnos ekvivalencije, dok kod poreza tome nije tako. (Jelčić, 2011; 255)

Ocijenjeno s ekonomskog stajališta, sa stajališta učinaka koje doprinosi za socijalno osiguranje imaju za građane, ali i pod pretpostavkom da su o materiji potpuno informirani i da nisu pod utjecajem iluzije, razlika između doprinosa i poreza je marginalna. Dodajmo tome još i činjenicu da su kao posljedica raznih mjera interpersonalne preraspodjele, kao što su o primjerice utvrđivanje minimalne mirovine ili mirovine utvrđene prema minimalnom dohotku, pa godine za koje ne postoji obveza plaćanja doprinosa predstavlja ekvivalentne odnose između doprinosa i protuusluge i dalje labavi, pa se doprinosi pretvaraju u porezima slična prisilna namjenska davanja. (Jelčić, 2011;256)

Danas u sve većem broju država postoji problem financiranja socijalnog osiguranja, koji se najpregnantnije očituje u onom njegovom dijelu koji se odnosi na mirovinsko i zdravstveno osiguranje što i ne čudi, budući da se za ta dva segmenta osiguranja izdvaja najviše sredstava. Problemi nastaju zbog činjenice da je već danas teško, a prognoze govore

¹⁹ <http://www.ijf.hr/pojmovnik/dopsoc.htm> (Pristupio: 01.09.2020.)

da će to u ne tako dalekoj budućnosti biti još i teže, pronalaziti izvore iz kojih bi se mogla namicati sredstva potrebna za financiranje one razine i obujma usluga socijalnog osiguranja kakve postoje danas. Na ove poteškoće djeluju različiti uzročnici, među kojima se kao najistaknutiji ističe veći broj radno neaktivnog stanovništva u ukupnom broju stanovnika, a kako pokazuju prognoze taj broj će se drastično povećati u idućim desetljećima. To iziskuje da se već danas pronađu adekvatne solucije za ovakvu situaciju. Prema svojoj financijskoj izdašnosti, prihodi ubrani naplatom doprinosa za socijalno osiguranje zauzimaju istaknuto mjesto u sustavu javnih prihoda suvremenih država. Aktualni problem financiranja socijalnog osiguranja pokušava se riješiti većom participacijom osiguranika u podmirenju troškova zdravstvenih i drugih usluga, kao i pri nabavi lijekova, naočala ortopedskih pomagala i dr., učinkovitim trošenjem sredstava namijenjenih za financiranje socijalnog osiguranja, sužavanjem pojedinih prava kojima su se do sada koristili osiguranici i temeljitom reformom mirovinskog osiguranja. (Jelčić, 2011; 257)

8.3. Mirovinsko osiguranje

Najvažniji sustav socijalne politike svake države je sustav mirovinskog osiguranja. On pokriva tri rizika: starost, trajnu nesposobnost ostvarivanja dohotka te skrb o osobama koje ostanu nakon smrti osiguranika. Najvažnija svrha postojanja mirovinskog sustava je osiguranje stabilnog i sigurnog izvora prihoda starijim građanima. Nekoliko je kriterija prema kojima se mogu razlikovati mirovinski sustavi, a to su: kriterij načina financiranja, kriterij načina upravljanja sustavom te kriterij načina definiranja visine mirovine u sustavu. (Šimurina, 2011; 55)

„Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj čine: obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Isplata mirovina temelji se na ukupnom iznosu kapitaliziranih uplata doprinosa iz obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja. Isplata mirovina temelji se na ugovoru o mirovini sklopljenog između mirovinskog osiguravajućeg društva i korisnika mirovine. Osiguranicima se na načelu uzajamnosti i solidarnosti obvezno osiguravaju prava za slučaj starosti i smanjenja radne sposobnosti, a članovima njihovih obitelji prava na korištenje mirovine osiguranika u slučaju njegove smrti. Obvezno se osiguravaju prava na starosnu mirovinu, prijevremenu starosnu mirovinu, invalidsku

mirovinu, prijevremenu invalidsku mirovinu, obiteljsku mirovinu, najnižu mirovinu i osnovnu mirovinu.²⁰

„Sustav mirovinskog osiguranja u Hrvatskoj zasniva se na tri stupa osiguranja - prva dva su obvezna i doprinose za njih poslodavac izdvaja iz vaše plaće, a treći je stup dobrovoljan. Prvi stup mirovinskog osiguranja je obvezan i u nadležnosti je Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO). Poslodavac iz vaše plaće obračunava 15% bruto iznosa i uplaćuje ga u Državnu riznicu. Osobama osiguranim samo u I. stupu (osobama koje su 2002. godine, u vrijeme uvođenja drugog stupa imale više od 50 godina ili osobe koje su imale manje od 50, a više od 40 godina života, a nisu se dobrovoljno uključile u II. stup), obračunava se doprinos za mirovinsko osiguranje. Prvi stup se temelji na načelu međugeneracijske solidarnosti i iz njega se isplaćuju mirovine današnjih umirovljenika. Osiguranicima koji su bili osigurani samo u I. stupu mirovinskog osiguranja određuje se mirovina na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju.“

„Drugi stup je također obvezno mirovinsko osiguranje i uređen je Zakonom o obveznim mirovinskim fondovima i Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima. Njima upravljaju posebna mirovinska društva koja su u privatnom vlasništvu, a pod nadzorom Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA). Ako ste osiguranik obvezno osiguran i u II. stupu, poslodavac iz vaše plaće izdvaja pet posto bruto iznosa i uplaćuje ga u obvezni mirovinski fond koji ste vi izabrali. Ako odlučite promijeniti obvezni mirovinski fond, sve što je dotad uplaćeno prenosi se u novi fond. Svaki fond točno vodi sredstva za svakog pojedinog zaposlenika i uvećava ih za prinos koji je ostvario na temelju ulaganja tih sredstava.“

„Osigurancima osiguranim u I. i II. stupu omogućuje se izbor povoljnije mirovine. Možete izabrati mirovinu kao da ste bili osigurani samo u I. stupu ili osnovnu mirovinu iz I. stupa, a iz drugog stupa mirovinu na temelju individualne kapitalizirane štednje. Mirovina se određuje na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju, Zakona o obveznim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima.“

„Treći mirovinski stup je dobrovoljan i u nadležnosti je društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Taj je stup sličan investicijskom fondu jer vaš novac ulaže u dionice, obveznice i novčane depozite, ali uz određena zakonska ograničenja. Štednjom u dobrovoljnom mirovinskom fondu ostvarujete pravo na državna poticajna sredstva koja iznose 15 posto od uplaćenog doprinosa u prethodnoj kalendarskoj godini, najviše do 750 kn godišnje. Uštedena sredstva na računu III. stupa možete podići najranije s 55 godina života putem jednog od odabranih oblika mirovine, bez obzira na radni status. Ako ste postali član

²⁰ <https://zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju> (pristupio: 01.10.2020.)

Fonda do 31.12.2018. godine možete ostvariti pravo na mirovinu s navršenih 50 godina života. Dobrovoljni mirovinski fond možete promijeniti, ali pazite na visinu troškova toga prelaska“.

„Pravo na mirovinu može ostvariti osiguranik, odnosno član obitelji osiguranika uz uvjete propisane Zakonom o mirovinskom osiguranju. Mirovina može biti starosna mirovina, invalidska mirovina i obiteljska mirovina. Da bi osiguranik mogao ostvariti pravo na starosnu mirovinu mora ispunjavati uvjet starosti (navršenih 65 godina života) i uvjet staža (najmanje 15 godina mirovinskog staža). Da bi osiguranik mogao ostvariti pravo na invalidsku mirovinu moraju postojati uvjeti postojanja invalidnosti i uvjet staža (mirovinski staž mora pokrivati najmanje jednu trećinu radnog vijeka). Pravo na obiteljsku mirovinu imaju članovi obitelji umrlog osiguranika u koje se ubrajaju udovac/udovica, razvedeni bračni drug (ako mu je sudskom odlukom dosuđeno pravo na uzdržavanje), izvanbračni drug (uz uvjet zajedničkog života najmanje tri godine), dijete i roditelj, pod određenim uvjetima propisanim Zakonom o mirovinskom osiguranju.“²¹

8.4. Zdravstveno osiguranje

Zdravstvena zaštita, odnosno zdravstveno osiguranje, drugi je važni sustav socijalne sigurnosti. Zdravstveno osiguranje pokriva rizik bolesti i rizik visoke starosti. Rizik bolesti se odnosi na pokrivanje troškova medicinskog zbrinjavanja i naknade plaće za vrijeme bolesti, dok je rizik visoke starosti vezan uz dob osiguranika, jer će osoba koja duže živi češće potraživati usluge zdravstveno osiguranja, odnosno dolazi do porasta učestalosti bolesti i troškova koji pritom nastaju. Primarna zaštita zdravlja je učinkovito upravljanje rizicima bolesti i visoke starosti, ali kako bi to bilo moguće, važan je i način organizacije i financiranja zdravstvene zaštite. Danas je u teoriji i praksi poznato nekoliko modela: tržišni (privatni model), Bismarckov i Beveridgeov model te mješoviti model (Šimurina, 2012; 64)

Sustav zdravstvene zaštite je kompleksan i dinamičan sustav unutar kojeg dolazi do interakcije triju osnovnih subjekata-pružatelja usluga, korisnika usluga te posrednika. Pružatelji usluga su oni koji provode zdravstvenu zaštitu i koji su za to osposobljeni i plaćeni. Korisnici usluga su svi stanovnici kojima su potrebne usluge zdravstvenih djelatnika, pa tako i sami zdravstveni djelatnici. Putem posrednika uređuju se odnosi korisnika i pružatelja zdravstvene usluga. (Šimurina, 2012; 65)

²¹ <https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212> (Pristupio:01.09.2020.)

Jedni od najvažnijih pitanja zdravstvene politike svih suvremenih zemalja je kako osigurati dovoljno financijskih sredstava za zdravstvenu zaštitu. Glavni problem u suvremenom zdravstvenom sustavu je sve veći rast zdravstvene potrošnje, s jedne strane, dok s druge strane, izvori sredstava ostaju ograničeni. Rijetki su sustavi koji imaju samo jedan izvor prihoda. Većina ih se oslanja na kombinaciju prihoda od poreza, doprinosa socijalnog zdravstvenog osiguranja, izravnog plaćanja, te premija privatnog zdravstvenog osiguranja. Dobrovoljno zdravstveno osiguranje obuhvaća dopunsko i dodatno zdravstveno osiguranje. Dopunsko zdravstveno osiguranje je dugoročno osiguranje i ugovara se najmanje u trajanju od jedne godine. Njime se osigurava pokriće troškova zdravstvene zaštite iz obveznoga zdravstvenog osiguranja. Dodatno zdravstveno osiguranje je neživotno osiguranje i ugovara se najmanje u trajanju od jedne godine isto kao i dopunsko osiguranje. Dodatno osiguranje osigurava viši standard zdravstvene zaštite te veći opseg prava u odnosu na obvezno zdravstveno osiguranje. Dodatno zdravstveno osiguranje nastaje sklapanjem ugovora o dodatnom zdravstvenom osiguranju između ugovaratelja osiguranja i osiguravatelja. Temeljem ugovora osiguranik plaća premiju koju određuje osiguravatelj. (Šimurina, 2012; 66-67)

9. Utjecaj COVID 19 na poslovanje osiguravajućih društava

„Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) donijela je set mjera i preporuka kako bi ublažila negativne ekonomske efekte izazvane pandemijom koronavirusa na sektore koje nadzire, korisnike financijskih usluga te gospodarstva u cjelini. Kako bi olakšala položaj osiguranicima, društvima za osiguranje je omogućeno da prilagode svoje interne akte i politike u pogledu izmjena ugovornih prava i obveza iz ugovora o osiguranju. Društva jednako tako mogu preispitati toleranciju na odgodu rokova plaćanja premije osiguranja, vodeći pri tome računa o svojem portfelju, poslovnim politikama i financijskoj poziciji“.

„Pri tom je preporučeno da mogu“:

- „kod životnog osiguranja tolerirati kašnjenja plaćanja premije za do 180 dana klijentima koji su zapali u poteškoće s obzirom na izvanrednu situaciju,“
- „nakon isteka obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti produžiti važenje tog osiguranja do najduže 30 dana, ako ugovaratelj osiguranja tri dana prije isteka važenja tog osiguranja nije obavijestio osiguratelja da neće produžiti navedeno osiguranje“
- „kod osiguranja kredita prilagoditi ugovorna prava i obveze u odnosu na mogućnosti moratorija kredita banaka, a posebno u slučajevima klijenata koji koriste moratorij u otplati kredita,“
- „kod ostalih neživotnih osiguranja preispitati odgodu rokova plaćanja premije posebice kod ugovora o osiguranju sklopljenog na više godina“.

„Također je dana preporuka da, u skladu s propisanim internim kriterijima, ne poduzimaju mjere prisilne naplate premije osiguranja prema onim ugovarateljima osiguranja koji su tu obvezu uredno podmirivali do 31.12.2019. godine.“²²

²² (<https://www.hanfa.hr/upozorenja-hanfe/covid-19/>) (Pristupio: 13.09.2020.)

9.1. Utjecaj pandemije SARS-CoV-2 virusa na poslovanje CROATIA osiguranja d.d.

„CROATIA osiguranje d.d. je na dan 31.3.2020. godine u skladu s preporuka Europskog nadzornog tijela za osiguranje i strukovno osiguranje (EIOPA) i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA), provelo redovan izračun solventnosti koji je pokazao da unatoč negativnim utjecajima bolesti COVID-19 i dalje posluje s vrlo visokim omjerom solventnosti od 274% (na 31.12.2019., omjer solventnosti iznosio je 277%). Time su potvrđene ranije procjene da bi omjer solventnosti trebao ostati na razinama značajno većim od regulatorno propisanih te da solventnost Društva ni na koji način ne bi trebala biti dovedena u pitanje zbog utjecaja navedene bolesti.“²³

„Tijekom 2020. godine vrlo je vjerojatno usporavanje ekonomije, uslijed čega je moguće očekivati nižu potrošnju te posljedično i manju potražnju za uslugama osiguranja budući da je volumen zaračunate premije osiguranja povezan s kretanjima BDP-a. Osim navedenog, Croatia osiguranje je identificiralo i sljedeća ključna područja koja bi mogla biti pod utjecajem nepovoljnih ekonomskih okolnosti:“

- volatilitnost sveobuhvatne dobiti iz ulaganja, kao posljedica kretanja na financijskim tržištima,
- povećan kreditni rizik te povećanje vrijednosnih usklađenja potraživanja iz ugovora o osiguranju,
- povećan broj otkupa polica životnog osiguranja.

„Temeljem trenutno dostupnih informacija, Društvo ne može pouzdano procijeniti eventualni iznos gubitaka koji bi nastali kao posljedica izravnog utjecaja COVID-19. Međutim, u sklopu procesa vlastite procjene rizika i solventnosti (ORSA), proveden je niz stres testova, analiza osjetljivosti i scenarija, te se procjenjuje određeni pad omjera solventnosti, isti omjer bi trebao ostati na razinama značajno većim od regulatorno propisanih omjera, te solventnost društva ni na koji način ne bi trebala biti dovedena u pitanje.“²⁴

²³ (<https://kompanija.crosig.hr/novosti/informacije-o-utjecaju-bolesti-covid19-na-solventnost-i-poslovanje-croatia-osiguranja-dd/>) (Pristupio: 13.09.2020.)

²⁴ (<https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?20440>) (Pristupio: 13.09.2020.)

9.2. Utjecaj pandemije SARS-CoV-2 virusa na poslovanje UNIQA osiguranja d.d.

„Efekti pandemije, osim smrtnosti i utjecaja na zdravlje i zdravstvene sustave, već su vidljivi u svjetskom gospodarstvu koje je pod prijetnjom nove globalne recesije. Došlo je do poremećaja na tržištu kapitala, povećane volatilnosti i pada cijena vrijednosnih papira. Lokalno, to je praćeno i slabljenjem tečaja kune u odnosu na euro i američki dolar. Najveći dio portfelja ulaganja Društva je investiran u državne obveznice koje su za sada pretrpjele relativno nisko smanjenje vrijednosti. Na temelju trenutno poznatih informacija Društvo očekuje da će promjene cijena vrijednosnih papira i valutnih tečajeva imati relativno nizak negativan utjecaj na dobit društva te umjereno smanjenje kapitala i rezervi zbog promjene revalorizacijske rezerve. U ovisnosti o dužini i daljnjim efektima pandemije, povećani iznosi šteta mogući su i kod osiguranja od nezgode, zdravstvenog osiguranja, osiguranja kredita, raznih financijskih gubitaka, osiguranja pomoći (asistencija) itd.“²⁵

„Društvo je napravilo dva scenarija analize utjecaja pandemije COVID-19 na poslovanje Društva, uključujući utjecaj na dobit Društva, vlastiti kapital Društva i kvotu solventnosti u 2020. godini. Pri tome su u obzir uzeti i svi drugi značajni događaji, potres od 22.03.2020. u Zagrebu i okolici, promjene u alokaciji ulaganja s obzirom na dospijeće 645 mio kn hrvatskih državnih obveznica početkom ožujka 2020. godine. Društvo raspolaže sa značajnim iznosom novca i novčanih ekvivalenata te likvidnih vrijednosnih papira te očekuje da neće imati poteškoća sa likvidnošću unatoč nepovoljnom okruženju. Utjecaj pandemije koronavirusa vrednovan je isključivo kroz utjecaj na promjenu vlastitih sredstava. Zbog pada vrijednosti ulaganja očekuje se umjereno smanjenje vlastitih sredstava. Istodobno je napravljena i procjena potrebnog solventnog kapitala, SCR-a na 31.03.2020. na temelju nove alokacije ulaganja te uz primjenu nove krivulje nerizičnih kamatnih stopa, objavljene od strane EIOPE 24.03.2020.“

²⁵ (https://www.uniqa.hr/UserDocsImages/dokumenti/fin-izvj/2019/Utjecaj%20pandemije%20COVID-19%20na%20poslovanje%20Dru%C5%A1tva_v15052020.pdf) (Pristupio 13.09.2020.)

u tisućama kuna	2020.	2019.
Vlastita sredstva za pokriće potrebnog solventnog kapitala	498.769	502.823
Potrebni solventni kapital, SCR	340.488	286.416
Omjer prihvatljivih vlastitih sredstava i potrebnog solventnog kapitala	146,5%	175,6%
Vlastita sredstva za pokriće minimalnog potrebnog kapitala	498.769	502.823
Minimalni potrebnog kapital, MCR	112.772	116.313
Omjer prihvatljivih vlastitih sredstava i minimalnog potrebnog kapitala	442,3%	432,3%

Tablica 5: Procjena potrebnog solventnog kapitala SCR-a na dan 31.03.2020.

„Porast potrebnog solventnog kapitala na 31.03.2020. proizlazi isključivo iz reinvestiranja uslijed dospijeca značajnog iznosa hrvatskih državnih obveznica, najvećim dijelom u depozite i novac na poslovnim računima banaka, a koji imaju značajno veći kapitalni zahtjev od državnih obveznica zemalja članica EU. Društvo je i na 31.03.2020. zadržalo, čvrstu poziciju solventnosti i s obzirom na to da“:

- „omjer prihvatljivih vlastitih sredstava i potrebnog solventnog kapitala (kvota solventnosti) iznosi 146,5%, što znači da Društvo raspolaže kapitalom koji je više od 45% veći od zakonom propisanog, pri čemu prihvatljiva vlastita sredstva iznose 498.769 tisuća kuna, a potrebni solventni kapital 340.488 tisuća kuna“
- „omjer prihvatljivih vlastitih sredstava i minimalnog potrebnog kapitala iznosi 442,3% pri čemu prihvatljiva vlastita sredstva iznose 498.769 tisuća kuna, a minimalni potrebnog kapital 112.772 tisuća kuna“.²⁶

²⁶ (https://www.uniq.hr/UserDocsImages/dokumenti/fin-izvj/2019/Utjecaj%20pandemije%20COVID-19%20na%20poslovanje%20Dru%C5%A1tva_v15052020.pdf) (Pristupio 13.09.2020.)

10. Zaključak

Istraživačka tema ovog rada je bila kako se upravlja nastalim rizicima u osiguranju i u poslovanju poduzeća. Izabrao sam ovu temu, jer postoji puno rizika koji nastaju u poslovanju, pa sam htio pokazati na koje bi se načine mogao ublažiti utjecaj rizika i kako taj rizik nastaje u poslovanju osiguranja i općenito. Zato sam naveo sustav Solvency II kao jedan od primjer kako se može pojednostaviti upravljanje rizicima u poslovanju. Kao još jedan primjer rizika naveo sam Covid 19, jer on isto utječe na rad osiguravajućih društava i cijelog gospodarstva u cjelini. Smatram da je upravljanje rizicima jako važna stavka u poslovanju jer u današnje vrijeme ima puno rizika koja utječu na uspješnost poslovanja u osiguranju i općenito.

U radu sam objasnio da bi bilo površno reći da pojam rizik ima jedno značenje. Kada netko kaže da postoji rizik u određenoj situaciji, slušatelj razumije što to znači: da u danoj situaciji postoji neizvjesnost glede ishoda i vjerojatnosti da ishod bude nepovoljan. To intuitivno značenje rizika, koje podrazumijeva nedostatak znanja o budućnosti.

U radu sam također objasnio da se rizici u ne mogu izbjeći, njima se može upravljati ili ih se može transferirati na osiguranje. Osiguranje je djelatnost na koju se transferiraju rizici. Rizik, šteta na imovini ili promjenjivost prinosa na imovinu u vremenu, ovisan je od mnogo faktora.

Nakon što sam u radu objasnio koje su to važnosti rizika i osiguranja za pojedinca i za poduzeće, prošli smo na temu našega rada a to je upravljanje rizicima u osiguranju. Istaknuo sam da je u suvremenom gospodarstvu upravljanje rizicima je značajan čimbenik ukupnog razvoja. To je složeni proces koji obuhvaća identifikaciju i ocjenu čistih rizika, kojima je izložen pojedinac odnosno gospodarstvo u cjelini i izbor i primjenu odgovarajuće metode pokrivanja rizika suglasno cilju i zadatku gospodarskih subjekata. Upravljanje rizikom obuhvaća postupke za identificiranje kao i poduzimanje mjera za izbjegavanje ili ublažavanje rizika te nadzor napretka u tim postupcima.

Nakon upravljanja rizicima objasnili smo važnost reosiguranja i rekli smo do sve vrste osiguranja i reosiguranja imaju tri osnovne funkcije to su: zaštitna funkcija (čuvanje imovine i osoba), financijska funkcija (prikupljanje novčanih sredstva) i socijalnu funkciju (poboljšanje životnih uvjeta). Reosiguranje je osiguranje osiguratelja, odnosno osiguranje kod kojeg jedan osiguratelj sklapanjem jednog ili više ugovora s reosigurateljima ustupa manji ili veći dio osiguranih rizika, koje je on preuzeo na sebe ugovorom o osiguranju, na druga društva za reosiguranje i tako umanjuje negativne posljedice sklopljenih ugovora o osiguranju.

Jedna od glavnih istraživačkih pitanja u ovom radu su kako što efikasnije možemo upravljati nastalim rizicima u poslovanju kako bi što više smanjili utjecaj rizika na poslovanje i koja je to važnost osiguranja u poslovanju.

Od postojanja rizika ne može se pobjeći i stoga čovječanstvo mora tražiti načine kako sa njima živjeti. S nekim rizicima u načelu sa osnovnim rizicima upravlja se zajedničkim naporima društva i države. Iako država i društvo mogu pomoći u ublaživanju tereta rizika u mnogim područjima postoje neki rizici koji su odgovornost samih pojedinaca

Rizik je izbjegnut kada pojedinac odbija prihvatiti rizik čak i onda kada je to nužno. Izbjegavanje rizika jedna je od metoda upravljanja rizikom, ali to je prije negativna nego pozitivna metoda, jer osobni napredak pojedinca i razvoj gospodarstva zahtijevaju preuzimanje rizika. Osiguranje rizika vjerojatno je najčešća metoda upravljanja rizikom, kada pojedinac ne zauzme aktivan stav izbjegavanja, zadržavanja ili prenošenja. Zadržavanje rizika pravovaljana je metoda upravljanja rizikom. Rizik se može prenijeti od jedne osobe prema drugoj koja je spremnija preuzeti taj rizik. Neke su tehnike prevencije rizika su ustanovljene za sprečavanje nastajanja štete, dok su druge ustanovljene radi kontrole gubitaka, ako se oni stvarno dogode. S tog gledišta prevencija gubitaka je najpoželjniji oblik upravljanja rizikom. S drugog gledišta prevencija gubitka može koštati više nego sami gubitak. Najveća važnost osiguranja u upravljanju rizikom u poslovanju je da nam pomogne što više u ublaživanju utjecaja rizika i da nam pomogne u smanjenju nastale štete.

11. Literatura

a) Knjige:

1. Vaughan E., Vaughan T. (1995). Osnove osiguranja-upravljanje rizicima, Zagreb: MATE d.o.o.
2. Andrijašević S., Petranović V. (1999). Ekonomika osiguranja, Zagreb: Alfa d.d.
3. Vukičević M., Odobašić S. (2012). Osnove financija, Zapresić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje s pravom javnosti „Baltazar Adam Krčelić
4. Šimurina N., Šimović H., Mihelja Žaja M., Primorac M. (2012). Javne financije u Hrvatskoj, Zagreb: Ekonomski fakultet Zagreb
5. Jelčić B. (2011). Porezi: Opći dio, Zagreb: Visoka poslovna škola Libertas
6. Van Horne James C., Wachowicz Jr. John M. (1995). Osnove financijskog menadžmenta: Deveto izdanje, Zagreb: MATE d.o.o.
7. Vukičević M., Odobašić S., (2011). Upravljanje rizicima, Zapresić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“ s pravom javnosti Zapresić

b) Internetski izvori

1. www.moj-bankar.hr (https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/N/Neizvjesnost) (Pristupio:24.08.2020.)
2. [www.Generali.hr](https://www.generali.hr) (https://www.generali.hr/korisnicka-zona/rjecnik-osigurateljnih-termina/osnovni-pojmovi-u-osiguranju/S) (pristupio 31.8.2020)
3. [www.Optimarisk.hr](http://optimarisk.hr) (http://optimarisk.hr/osigurateljni-pojmovi) (pristupio: 31.8.2020.)
4. www.enciklopedija.hr (https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=52478) (pristupio: 30.08.2020.)
5. www.reinsurancene.ws (https://www.reinsurancene.ws/top-50-reinsurance-groups/) (Pristupio: 31.8.2020.)
6. www.enciklopedija.hr (https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56940) (pristupio 01.09.2020.)
7. www.ijf.hr (http://www.ijf.hr/pojmovnik/dopsoc.htm) (pristupio: 01.09.2020.)
8. [www.gov.hr](https://gov.hr) (https://gov.hr/moja-uprava/rad/mirovine/sustav-mirovinskog-osiguranja/212) (Pristupio:01.09.2020.)
9. [www.hrcak.srce.hr](https://hrcak.srce.hr) (https://hrcak.srce.hr/209552) (pristupio: 29.08.2020.)
10. [www.hrcak.srce.hr](https://hrcak.srce.hr) (https://hrcak.srce.hr/176763) (pristupio 23.08.2020.)

11. www.hrcak.srce.hr
(https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=325920)
(pristupio:05.08.2020.)
12. www.hrcak.srce.hr (<https://hrcak.srce.hr/5059>) (pristupio 02.09.2020.)
13. www.skdd.hr
(https://www.skdd.hr/portal/f?p=100:10:5158960245004:::10:P10_SEARCH:
14. www.huo.hr (www.huo.hr/hrv/-to-je-solvency-ii/81/) (Pristupio: 14.09.2020.)
15. www.zakon.hr (<https://zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju>) (pristupio:
01.10.2020.)
16. www.hanfa.hr (<https://www.hanfa.hr/upozorenja-hanfe/covid-19/>) (Pristupio:
13.09.2020.)
17. www.kompanija.crosig.hr (<https://kompanija.crosig.hr/novosti/informacije-o-utjecaju-bolesti-covid19-na-solventnost-i-poslovanje-croatia-osiguranja-dd/>) (Pristupio:
13.09.2020.)
18. www.osiguranje.hr (<https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?20440>) (Pristupio:
13.09.2020.)
19. www.uniqa.hr (https://www.uniqa.hr/UserDocsImages/dokumenti/fin-izvj/2019/Utjecaj%20pandemije%20COVID-19%20na%20poslovanje%20Dru%C5%A1tva_v15052020.pdf) (Pristupio
13.09.2020.)

12. Popis tablica i slika

Tablica 1: Distribucije štete i njihove vjerojatnosti.....	25
Tablica 2: Izbor metode upravljanja rizikom.....	29
Tablica 3: Primjer kalkulacije premije na bazi kretnja štete.....	38
Tablica 4: Neto premija reosiguranja najvećih reosiguravatelja u 2018.....	40
Tablica 5: Procjena potrebnog solventnog kapitala SCR-a na dan 31.03.2020.....	51
Slika 1: Vrste rizika	7
Slika 2: Metode upravljanja rizikom	26
Slika 3: Struktura Solvency II.....	30
Slika 4: Vrste reosiguranja.....	35